Jaargang 114. Woensdag, 21 November 1855. No. 140.

GRONINGER COURANT.

ALGEMEEN DAGBLAD

voor de Stad en Provincie Groningen.

Bij deze Courant wordt verzonden: *Bijblad* no. 18, inhoudende: *Kort Verslag van de handelingen der Provinciale Staten van Groningen en der Staten Generaal;* benevens eene afkondiging van Burgemeester en Wethouders van *Groningen*, inhoudende: *Reglement en Tarief der Vrachtloonen voor het Beurtveer tusschen Zaandam en Groningen, over de Gemeenten Sneek en Leeuwarden, vice versa.*

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van *Groningen* achten het noodig, de Ingezetenen bij deze te herinneren aan de *bepalingen* omtrent de *behoedmiddelen* tegen de *verspreiding* van **AANSTEKENDE ZIEKTEN**, die op straf eener boete van 60 *Cents* tot *drie Gulden*, en eener gevangenisstraf van *één tot drie dagen*, te zamen of afzonderlijk, zijn voorgeschreven in het Reglement van Politie, en bepaaldelijk aan de artt. 320 en 321 van dat Reglement, luidende:

Art. 320. Eenige aanstekende ziekte zich in een huis geopenbaard hebbende, zullen geene kinderen uit zoodanig huis op eenige school hoegenaamd mogen worden gezonden of toegelaten, zoo lang de besmetting duurt. Alle ouders, voogden of andere opzigt hebbende personen, alsmede alle schoolhouders en schoolhouderessen zullen, ieder zoo veel hem aangaat, voor de stipte uitvoering dezer bepaling zorg dragen.

Art. 321. Onder dit verbod zullen mede begrepen zijn de naai- en breidewinkels, de speel- en kinderschooltjes, in één woord, alle zoodanige verzamelingen van kinderen, die de opvoeding of het onderwijs ten doel hebben; gelijk ook de wolspinners- en andere winkels, waar eenig werk, ambacht of kunst geleerd wordt.

GRONINGEN, 19 November 1855.

Burgemeester en Wethouders: SLOT.
De Secretaris: HORA SICCAMA.

NIEUWSTIJDINGEN.

NOORD-AMERIKA.

Volgens dagbladen van Washington, is door het departement van justitie aldaar verklaard, dat burgers van een onzijdigen staat de onzijdigheid niet schenden, wanneer zij buskruid, wapenen, ammunitie of eenig artikel van oorlogscontrabande aan de oorlogvoerende partijen verkoopen, en dat het ook geene inbreuk op de onzijdigheid is, wanneer handelsvaartuigen van een' onzijdigen staat troepen of oorlogsbehoeften ten dienste van eene der oorlogvoerende partijen overvoeren. Dit wordt door het ministerie van justitie beschouwd als een op zich zelf geheel regtmatige handel, hoewel altoos onderhevig aan het gevaar van aanhouding door de andere oorlogvoerende mogendheid; zijnde in den tegenwoordigen oorlog buskruid en andere oorlogscontrabande en militaire vervoermiddelen aan ieder van de oorlogvoerende partijen, maar het meest aan Frankrijk en Engeland, door burgers van de Vereenigde Staten verschaft, zonder dat daarin iets onwettigs gelegen was.

— Het dagblad van St. Francisco meldt, dat in de negen eerste maanden van dit jaar bijna 32¼ mill. dollars aan goud in Californië is afgescheept, dat is ruim 5 mill. doll. minder dan in dezelfde maanden van 1854. Vermoedelijk zouden de uitvoeren van dit loopende jaar nog klimmen tot 43 millioenen. — Sedert 1851 is uit Californië voor bijna 229 mill. doll. aan goud uitgevoerd, namelijk, voor zoo veel betreft de bij de regering gedane aangiften. Als de niet aangegeven partikuliere uitvoeren worden medegerekend, meent men het in de laatste vijf jaren uitgevoerde goud op ten minste 300 mill. doll. te kunnen stellen.

RUSLAND. — TURKIJE.

De verbondenen zijn nog steeds bezig uit de overblijfsels van Sebastopol al datgene weg te halen wat hun voor de winterkwartieren maar eenigzins dienstig kon zijn. Deze arbeid is intusschen niet zonder gevaar, daar de Russen, behalve de noordelijke forten, nog eene groote menigte aardwerken hebben opgerigt, waaruit zij voortdurend bommen op de stad werpen. Van tijd tot tijd sprongen nog altijd kleine verborgene kruidmagazijnen der Russen, die men niet met de noodige voorzigtigheid naderde. Daaraan is dan ook zekerlijk die noodlottige uitbarsting toe te schrijven, welke, volgens mededeeling van den *Moniteur*, op den 15den dezer in het Fransche artilleriekamp bij Inkermann heeft plaats gehad en door welke ontploffing dat park gedeeltelijk is vernield. Drie magazijnen, bevattende 30,000 kilo buskruid, 60,000 patronen, 300 geladen granaten zijn gesprongen en veroorzaakten tevens eene ontploffing in het nabijzijnde Engelsche artillerie-park. Behalve aan ammunitie, bedroeg het verlies der Franschen 30 dooden en 100 gekwetsten, en dat der Engelschen nagenoeg evenveel.

Volgens bij de Engelsche admiraliteit ontvangen depêches van den kapitein *Osborne*, d.d. 5den en 6den dezer, heeft deze nabij Ghesuliman, in de zee van Azof eene verbazende hoeveelheid graan en fouraadje *vernield*, die langs de kust over eene uitgestrektheid van twee mijlen in hoopen was gesteld en bestemd voor het Russische leger in de Krim en den Kaukasus. De geallieërden waren op drie punten geland, onder de oogen van 4000 Russen.

Sir *William Codrington*, de nieuw benoemde generaal van het Engelsche leger in de Krim, heeft den ouderdom van 50 jaren bereikt, en was vóór den aanvang des tegenwoordigen oorlogs nimmer in werkelijke dienst geweest. Hij heeft zich echter in de twee laatste jaren als een dapper en kundig officier doen kennen, en bij den slag aan de Alma voerde hij de ligte divisie met zooveel beleid aan, dat hij aller bewondering opwekte. *Codrington* had reeds eerder aan het hoofd des legers geplaatst kunnen worden, ware het niet dat hij der regering voorwaarden gesteld had, die rijpelijk overweging vereischten, en waarover eerst kortelings eene beslissing gevallen is. Onder andere punten eischte generaal *Codrington*, dat de correspondenten der dagbladen uit het leger verwijderd zouden worden, hetgeen de regering niet wilde toestaan, maar zij verzocht den dagbladschrijvers, bij wijze van schikking, officieus, om met bescheidenheid en voorzigtigheid in de mededeeling hunner berigten te werk te gaan.

Volgens een vroeger berigt van een Russisch dagblad, *de Bij van het Noorden*, hadden de Russen in de Krim nog voor ruim 8 maanden leeftogt van allerlei aard. Thans echter verzekert ditzelfde dagblad, dat er een ontzettend gebrek te Simferopol zoowel als in andere deelen van de Krim heerschte. Slechts door kracht van goud kon men zich de noodwendige levensbehoeften verschaffen, en deze staat van zaken kan niet dan verergeren sedert de geallieërden zich van de wegen hebben meester gemaakt, waarlangs de konvooijen van de zee van Azoff kwamen.

Nadat ook langs officiëlen weg het berigt is medegedeeld van de door *Omer*-pacha op de Russen behaalde overwinning, welke generaal, gelijk onze lezers reeds weten, den overtogt over de rivier Ingur heeft geforceerd, dacht men algemeen en niet zonder grond, dat de Turken het niet slechts op Kutaïs gemunt hadden, maar van daar Tiflis zouden aanvallen, en dat zij door een' krachtigen inval in die streken de Russen, die Kars nog altijd belegeren, zouden noodzaken tot den aftogt. Het schijnt thans evenwel dat *Omer*-pacha met de uitvoering van meer ingewikkelde plannen belast is. Althans meldt de telegraaf, dat hij, in plaats van direct op Kutaïs aan te trekken, voornemens is om eene zamenvoeging tusschen zijne troepen met de Circassiërs te bewerkstelligen. Wil hij dit met het doel om zijne strijdkrachten onder het maken van een' omtogt te vermeerderen, en zich dan met de Circassiërs op Kutaïs en Tiflis te werpen? Dit mag onwaarschijnlijk worden geacht, omdat hij nu reeds genoegzame strijdkrachten onder zijne bevelen heeft om zulk een plan te volvoeren, iets, waarvan hij het eerste treffen tusschen zijne troepen met de Russen, reeds het bewijs heeft geleverd. Het zoude welligt zijne bedoeling kunnen zijn, om door eene koene manoeuvre tot in Circassië zelve door te dringen, daar het geheele volk in opstand te brengen en, gesteund door die krijgshaftige natie, eene zóó geduchte afleiding te verschaffen, dat daardoor zelfs belangrijke invloed zou worden uitgeoefend op de operatiën in de Krim. Dit laatste vindt eenig geloof, omdat men reeds voorlang bij wijze van gerucht heeft gemeld, dat *Omer*-pacha speciaal in last had om de Circassiërs tot eene meer algemeene deelneming aan den oorlog tegen Rusland te bewegen. Alles bepaalt zich te dien aanzien evenwel nog tot vooronderstellingen en geruchten. Zoo veel is echter zeker, dat de positie, waarin Kars verkeert, minder zorgbarend voor de Turken is geworden, vermits alle berigten de mogelijkheid erkennen, dat de Russen weldra het beleg zullen moeten opbreken. Zij begonnen dan ook reeds het gros hunner bagage terug te trekken naar Gumri (Alexandropol). De telegraaf meldt tevens dat de vrij algemeen om zijne talenten als veldoverste geachte generaal *Muravieff*, die tot dusver het bevel voerde over het Russische leger voor Kars, plotseling krankzinnig is geworden, zoodat thans de generaal [illegible] in zijne plaats met het opperbevel belast werd. Wij herhalen, dat ook dit berigt over Konstantinopel is gegaan en daarom nog niet zoo gaaf is aan te nemen.

Het verbod van uitvoer van granen uit Rusland en Polen, strekt zich uit tot alle graansoorten, met uitzondering van de tarwe, waarvan de uitvoer uit Polen toegestaan blijft. Dit verbod is een gevolg van den onvoldoenden oogst dezes jaars. (Uit Bremen wordt gemeld, dat door dit verbod van graanuitvoer, de handel dier stad ernstig bedreigd wordt. In het vertrouwen dat het voor Rusland wenschelijk moest zijn, van zijne producten zooveel als slechts mogelijk was af te zetten, hadden de Bremer kooplieden ten vorigen jare schepen naar het noordelijk gedeelte van Noorwegen gezonden, die het vertrek van het blokkade-eskader zouden afwachten en vervolgens naar Archangel zeilen, om aldaar rogge in te nemen, vóór dat het blokkade-eskader er zich dit jaar weer zou vertoonen. Deze onderneming gelukte, zoodat men dit jaar nog meer schepen dan ten vorigen jare naar Noorwegen zond, welk voorbeeld ook door andere handelssteden gevolgd werd. Reeds moeten omstreeks 30 schepen, waaronder 22 uit Bremen, Archangel bereikt hebben na het vertrek van het blokkade-eskader, welke thans alle door dien verbods-maatregel getroffen worden, met uitzondering van 5, die reeds met eene lading graan uit Archangel vertrokken zijn. Voor de overige schepen blijft thans niets anders over, dan zonder lading terug te keeren.)

De beraadslagingen over den toekomenden toestand der Donauvorstendommen, zullen dadelijk na de aankomst van den baron *v. Prokesch* te Konstantinopel aanvangen en schijnen zeer levendig te zullen zijn.

Het bevestigt zich, dat het Parijsche kabinet het ook in Engeland met bijval opgenomen plan heeft, om Moldavië en Walachije tot een' zelfstandigen staat onder eene gemeenschappelijke regering te vereenigen. De Porte zou eene soort van oppersouvereiniteit behouden, terwijl het bestaan van het nieuwe rijk en zijne regten onder waarborg van alle Europesche groote mogendheden zoude worden gesteld.

Er liggen thans nog 48,000 man Oostenrijkers in de vorstendommen; de duurte blijft er ongehoord, vooral ook ten gevolge dezer bezetting.

De dagbladen behelzen het verhaal eener te Bucharest voorgevallene gebeurtenis, die hoogst vermoedelijk tot vrij ernstige gevolgen zal leiden. De heer *Thür*, kolonel in Engelsche dienst en door de Engelsche regering met eene speciale zending belast tot het aankoopen van paarden en transportmiddelen, in welke hoedanigheid hij bij al de Engelsche en Turksche autoriteiten geaccrediteerd was, is namelijk te Bucharest, op den 1sten November l.l., door de Oostenrijksche militaire autoriteiten in hechtenis genomen, van den Engelschen uniform ontdaan, en in het Oostenrijksch soldatenkleed gehuld, waarna hij gevankelijk voorloopig naar Kroonstad werd vervoerd. De kolonel *Thür* is, zegt men, een Hongaar van geboorte. In 1849 was hij luitenant in Oostenrijksche dienst en liep met zijne compagnie naar de Piëmontezen over. Daarna bereikte hij den rang van kolonel in Engelsche dienst. Het Engelsche gezantschap heeft bereids vruchteloos getracht om de invrijheidstelling van den kolonel te bewerken. De Oostenrijksche opperbevelhebber antwoordde, dat hij deserteurs in hechtenis nam overal waar hij ze vond. Men is benieuwd, wat thans de Engelsche regering doen zal.

— De laatste berigten uit Egypte luiden juist niet gunstig. Men verwijt den Onderkoning, dat hij het bestuur der zaken van het land verwaarloost, als ook zijne geschillen met de Beduïnen, die aan de bewoners der landbouwende districten veel nadeel toebrengen. Buitendien maken de gouverneurs van verschillende provinciën gebruik van dien ongunstigen toestand en doen hunne bevolkingen onder hunne heerschzucht en afpersingen gebukt gaan. Zoo moet de gouverneur van Suez onder anderen voor zijne eigene rekening zware belastingen geheven hebben van de inwoners en de van Mekka komende of derwaarts gaande pelgrims. Daar een en ander in strijd is met de eerste regeringsdaden van *Saïd*-pacha, zal men wel doen deze berigten niet onvoorwaardelijk aan te nemen.

GRIEKENLAND.

De Amerikaansche schepen welker verschijning in de haven van Athene zoo groote sensatie had verwekt, hebben zich weder verwijderd.

DUITSCHLAND.

Volgens de *Börsen-Ztg.*, zijn de besluiten der centrale commissie betreffende de Rijntollen, door de meeste daarbij belanghebbende staten geratificeerd en zullen binnen kort openbaar gemaakt worden. Men verwacht van verdere onderhandelingen nog aanmerkelijke verminderingen van de Rijntollen.

— Het bestuur van de spoorwegen in Wurtenberg heeft het besluit genomen om alle wagens voor personen der eerste en tweede klasse gedurende den winter te verwarmen. Het is er reeds mede begonnen.

— Een zekere dr. *Denicke*, correspondent van het te Brussel verschijnende Russischgezinde blad *le Nord*, heeft bevel ontvangen Hamburg te verlaten.

— Aan eene Fransche maatschappij is door de Luxemburgsche regering concessie verleend voor den aanleg van spoorwegen van Luxemburg naar de Belgische, Pruissische en Fransche grenzen.

— De zo veel gerucht makende zaak van den Engelsche consul die wegens het aanwerven van manschappen voor het vreemdenlegioen veroordeeld was, is thans in hooger beroep bij het geregtshof te Keulen beslist. De consul zelf is, in plaats van tot 3 maanden, tot 6 maanden gevangenisstraf veroordeeld; zijn secretaris, de heer *Kraij*, vroeger vrijgesproken, werd thans voor 3 maanden veroordeeld. De overige aangeklaagden zijn in geldboeten of gevangenis van 3 weken verwezen.

— Op de Duitsche en Zwitsersche grenzen wordt thans het werven voor de Britsche krijgsdienst met buitengewonen ijver voortgezet. Men wendt steeds de onbeschaamdste middelen aan, om soldaten van het active leger tot trouwbreuk te verleiden. Door het beloven van een hooger handgeld, zijn reeds vele soldaten uit de Zuid-Duitsche staten en de Zwitsersche grenskantons tot overloopen verlokt.

— In de te Weenen en in den omtrek gevestigde paardenvleeschhouwerijen zijn sedert het begin dezes jaars omstreeks 1100 paarden geslagt, welke nagenoeg 400,000 ℔ vleesch opleverden, hetwelk met omstreeks 5 kreutzers per pond (10 cent per ½ Ned. pond) verkocht werd.

— Bij de bekendmaking van het met den Pauselijken Stoel gesloten concordaat, is tevens officiëel en van regeringswege het navolgende verklaard: »Het concordaat behoorde opregtelijk en zonder voorbehoud den stempel der vrijverklaring van elke verstoring der R.-K. kerk, in haar wezen en levenskracht, te bevatten, en de opheffing van alle verhindering in hare gemeenschap met haar opperhoofd. In deze onvoorwaardelijke erkenning van de regten der R.-K. kerk ligt dan ook, voor al de overige gezindten in den Oostenrijkschen staat, de erkenning van hare regten, en het gevoel van regt, 't welk daarin doorstraalt, zal mede de maatstaf zijn der regeling van hare betrekkingen."

ZWEDEN en DENEMARKEN.

De reis van generaal *Canrobert* naar Stokholm blijft nog altijd de opmerkzaamheid tot zich trekken. Dienaangaande wordt van daar het volgende gemeld: De stemming der gemoederen is hier voortdurend zeer opgewekt. Ik behoor niet tot diegene welke gelooven dat *Canrobert* met eene ontwerp-alliantie tusschen Frankrijk en Zweden in den zak naar Parijs zal terugkeeren (ofschoon de meerderheid hier van dat gevoelen is), maar ook kan ik mij niet voorstellen, dat de zending van *Canrobert* zonder belangrijke gevolgen zoude blijven. Daartoe is de opgewondenheid des volks te groot, de stelling der regering tot Rusland te zeer gecompromitteerd. Wij houden ons overtuigd dat *Napoleon* Zweden niet zal dwingen, maar dat hij toch ook niets zal nalaten wat strekken kan, Zweden tot het verbond der Westersche mogendheden te doen toetreden. Daartoe komt hem de tegenwoordige toestand alhier zeer te stade. Dat echter de Koning zoo schielijk zal beslissen als men hier algemeen gelooft, moeten wij betwijfelen. Het moet thans een groote tweestrijd zijn, die de Koning met zich zelven heeft te kampen. Van de eene zijde de wensch om zich de liefde van zijn volk te vermeerderen en de gelegenheid te openen tot herovering van het verlorene Finland, den ouden krijgsroem en het vroegere aanzien, 't welk Zweden onder de dynastie der *Wasa's* genoot, te vernieuwen; van den anderen kant het groote gevaar voor zijn land en zijnen troon, in geval de oorlog eene voor Rusland gunstige wending nemen mogt, en de invloed van de hoogere standen, die hier meest Russischgezind zijn — waarlijk, de keuze is moeijelijk.

Het verblijf van den generaal *Canrobert* heeft te Stokholm aanleiding gegeven tot eene reeks van feesten, ter zijner eere. De weinige tijd, welke hem overblijft, gebruikt hij tot bezigtiging van openbare inrigtingen, inzonderheid de militaire.

Men verzekert dat de generaal *Canrobert*, wanneer hij van Stokholm terugkeert, zich naar Koppenhage zal begeven, om den Koning van Denemarken, even als dien van Zweden, een' eigenhandigen brief van den Keizer der Franschen ter hand te stellen.

Volgens bijzondere mededeelingen uit Zweden, houdt de regering zich ernstig bezig om hare oorlogsmarine op een' geduchten voet te brengen. Verscheidene linieschepen worden met schroef-vermogen voorzien en aan de voltooijing van een aantal kleinere oorlogsvaartuigen wordt ijverig gearbeid. Te Stokholm liggen 100 kanonneerbooten gereed. Ook wordt aan de bevestiging van onderscheidene punten langs de Zweedsche kusten ijverig gearbeid. Het schijnt dat Zweden voorbereid wil zijn op alle eventualiteiten.

Even als de admiraal *Dundas* met het Engelsche eskader der Oostzeevloot, is thans ook de schout-bij-nacht *Pénaud*, met het Fransche eskader, te Kiel aangekomen om naar het vaderland terug te keeren.

GROOT-BRITTANJE.

LONDEN, 17 November.

Meer dan 2000 arbeiders te Manchester hebben l.l. Woensdag eene meeting gehouden, waarop eenparig het besluit der katoenfabrikanten, om het arbeidsloon te verlagen, werd afgekeurd. Overigens gaven de arbeiders den wensch te kennen, dat het aantal werkuren mogt worden verminderd. Op die voorwaarde zullen zij eene vermindering van loon aannemen.

In de omstreken zetten de groote fabrikanten meestal hun bedrijf nog voort; maar van degenen, die op minder groote schaal werken en het bedrijf opgevat hadden in de voorspoedige jaren van 1849 tot 1853, toen zij het noodige kapitaal tegen geringen interest konden opnemen, hebben thans velen hunne zaken opgegeven. Het gevolg hiervan is, dat nu reeds hier en daar ten platten lande veel armoede en groot gebrek onder de arbeidende volksklasse heerschen. Te Manchester hebben verscheidene firma's gedurende de laatste maanden hare betalingen moeten staken.

— De zware mist, waarin Londen eergisteren is gehuld geweest, heeft, naar men thans eerst verneemt, verscheidene ongelukken na zich gesleept. Enkele spoortreinen zijn tegen elkander gereden, schepen in botsing gekomen, menschen verdronken of overreden; ook de dieven hebben van deze gelegenheid gebruik gemaakt, om van hun handwerk ruim voordeel te trekken, zonder dat de politie hen konde zien of betrappen.

— Ten einde de Russische vloot in de Oostzee te vernietigen, benevens de sterkten waaronder zij zich verschuilt, alsmede de scheepswerven waar zij gebouwd werd, zijn er volgens den *Times* 50 drijvende scheepsbatterijen noodig, die ieder £ 60,000 (*ƒ* 700,000) of £ 3,000,000 (36 mill. Holl.) gezamenlijk kosten zullen. Dit zou veel wenschelijker zijn, zegt hij, dan op nieuw £10,000,000 (120 millioen Holl.) aan een' Oostzeetogt uit te geven, nadat reeds tweemalen die som is besteed. De ondervinding van twee togten heeft, volgens het oordeel van de twee admiraals der beide natiën, geleerd, dat Kroonstad en Reval niet genomen kunnen worden door schepen van gewonen bouw.

— Volgens de laatste opgave van den staat van onderwijs, werd de helft der schoolkinderen in het vereenigd koningrijk onderwezen op bijzondere scholen (alwaar de onderwijzers onderrigt geven, zonder tot het afleggen van eenig examen verpligt te zijn). Doch het ongunstigste verschijnsel is, dat van vijf millioen kinderen, die in staat waren ter schole te gaan, twee en een vierde millioen evenmin eene school bezochten als werk verrigtten. (Getrokken uit de *Edinburgh Review*.)

Van den 19*den*. De heer *Labouchère* is benoemd tot minister van koloniën, in plaats van wijlen sir *William Molesworth*. Hij was altijd oen aanhanger der oorlogspartij.

FRANKRIJK.

PARIJS, 17 November.

De door den Keizer gehouden rede vond, volgens brieven van onpartijdige ooggetuigen, ongemeen levendigen bijval, inzonderheid de woorden waarmede de Keizer Europa dringend aanspoorde om zich over het geschil tusschen Rusland en het Westen te verklaren, en te zeggen aan welke van de beide oorlogvoerende partijen het gelijk geeft. De woorden: »Zoo Europa den strijd onverschillig aanziet, maakt het eene misrekening; en zoo het zich bij innige deelneming stil houdt, begaat het eene feil," bragten de vergadering in geestdrift, en het waren, naar gemeld wordt, vooral de Engelschen, welke zich daarbij door luidruchtige toejuichingen onderscheidden. Voor sommigen klonken die woorden als een verwijt, aan Europa gerigt, als eene klagte die niet uit des Keizers mond zou gehoord zijn, indien er thans veel vooruitzigt bestond op de toetreding van Duitschland of van eenigen anderen Staat tot het Westersche verbond.

Over het algemeen wordt hetgeen door den Keizer is gezegd in eenen oorlogzuchtigen geest uitgelegd. De Keizer drukt, wel is waar, bepaaldelijk den wensch naar den vrede uit, doch geeft tevens vrij duidelijk te kennen, dat, zonder de zamenwerking der Europesche mogendheden, die vrede niet zal kunnen worden tot stand gebragt. Die zamenwerking intusschen behoort niet onder de zaken wier verwezenlijking in een ommezien kan worden verwacht.

Het ontbreekt niet aan personen die het er voor houden, dat met »onverschillige mogendheden" ook Zweden is bedoeld en dat het gesprokene mede heeft moeten strekken om meer kracht en beteekenis te geven aan de zending van den generaal *Canrobert*, welke aanvankelijk geenszins die uitkomsten zou ople-

veren, die de regering hier te lande daarvan meent te kunnen verwachten.

Heden heeft de stad Parijs een schitterend feest gegeven aan prins *Napoleon* en aan de commissie der tentoonstelling. Bij deze gelegenheid heeft de prefect der Seine een' toast gebragt aan den Keizer en de Keizerin, terwijl prins *Napoleon* dien door een' toast op de stad Parijs beantwoordde.

— Ten gevolge van de bij gelegenheid der sluiting van de wereldtentoonstelling plaats gehad hebbende uitdeeling van bekrooningen, zijn aan de nijverheid ten deel gevallen 161 ridder-orden, 112 groote eere-medailles, 352 eere-medailles, 2282 medailles 1ste klasse, 2843 medailles 2de klasse, 3977 eervolle vermeldingen; aan de schoone kunsten 40 ridder-orden, 16 eere-medailles, 67 medailles 1ste, 87 medailles 2de, 77 medailles 3de klasse en 222 eervolle vermeldingen. Onder de ridderorden, aan de nijverheid verleend, heeft Frankrijk er 115, Engeland 20, Pruissen 9, Oostenrijk 6, België 4, Zweden 2, Zwitserland 2, Toskane, Beijeren, Hessen, Piëmont en Canada ieder 1. Van de 32 ridderorden voor de schilderkunst heeft Frankrijk er 25, waaronder *Ingres*, groot-officier, en *Delacroix*, kommandeur; Engeland heeft 2 ridderorden, Duitschland 3, Noorwegen 1, België 1. Voor de beeldhouwkunst Frankrijk 4, Duitschland 2, Engeland 1. Voor bouwkunde Engeland 1 en Wurtemberg 1.

Er zijn ook buitengewone geldelijke belooningen toegekend, als 3000 fr. aan den heer *Marin*, werkman te Lyon; 10,000 fr. aan kapitein *Delvigne*, voor verbetering van de vuurwapenen; 900 fr. rente aan den heer *Morel*, werkman in juweelen; 300 fr. rente aan de h.h. *Derniame* en *Maloisel*, typografische werklieden; 10,000 fr. aan den heer *Sudre*, voor zijne uitvinding van de telephonie.

Van de onderscheidingen ter gelegenheid der prijsuitdeeling aan de exposanten ter tentoonstelling te Parijs, zijn aan Nederland de volgende ten deel gevallen: Eene eere-medaille buiten classificatie aan de Nederl. Handel-Maatschappij, voor hare verzameling van producten; eene eere-medaille aan de stad Amsterdam voor de diamantslijpers van Nederland, het snijden van diamanten en rozen voor den handel. Behalve de drie medailles 3de klasse door de Nederlandsche exposanten op de tentoonstelling van schoone kunsten, aan de heeren *Bles*, *Bosboom* en *Meijer*, hebben nog eene eervolle vermelding bekomen de heeren *Kaiser* (graveur), *Ten Kate*, *Mertz*, *Springer*, *Waldorp*, *Verveer*.

Van de buitenlandsche commissarissen zijn onder anderen bevorderd tot officier van het Legioen van Eer, de heer *Pescatore*, en tot ridder benoemd de heer *Suermondt*, beiden commissarissen voor Nederland.

— Uit hoofde van de komst des Konings van Sardinië in deze stad, zijn die exposanten, wier voorwerpen zich nog in de galerijen van de tentoonstelling bevinden, uitgenoodigd die tot den 30sten dezer daar te laten.

— Te Marseille zijn 220 Russische krijgsgevangenen uit Konstantinopel aangekomen.

BELGIE.

BRUSSEL, 17 November.

De senaat heeft reeds een ontwerp van antwoord op de troonrede aangenomen. Het beaamt alle gezegden der troonrede, volgt haar stilzwijgen over België's onzijdigheid na, en geeft den wensch te kennen, dat de door het gouvernement aangekondigde voordragt betrekkelijk de weldadige instellingen en stichtingen het beginsel van de vrijheid der liefdadigheid onder een werkelijk en afdoend toezigt, zal huldigen. Aan deze laatste verklaring wordt nog al gewigt gehecht, omdat zij niet was te verwachten van eene vergadering in welke de zoogenaamde clericale partij de meerderheid uitmaakt.

Bij de kamer der vertegenwoordigers is ingediend een wetsontwerp betreffende de levensmiddelen. Bij dit wetsontwerp wordt het thans in werking zijnde stelsel tot den 31sten Dec. 1856 verlengd. Er is echter eene nieuwe bepaling in opgenomen, waarbij van de betaling van het tonnegeld worden vrijgesteld alle schepen, in België aankomende met eene lading bestaande voor ten minste twee derde uit een of meer der in het wetsontwerp opgenoemde levensmiddelen.

De staats-begrooting voor 1856 zal, met inbegrip van 12½ millioen buitengewoon, meerendeels voor het departement van oorlog, een tekort opleveren van ruim 8½ millioen. Daardoor zoude de vlottende schuld tot ruim 25 millioen worden opgevoerd. Om zich daarvan te ontlasten, wordt eene geldleening gevorderd, waardoor de renten der openbare schuld met een millioen zouden worden verhoogd.

NEDERLAND.

's GRAVENHAGE, 18 November.

Bij Kon. besluit van den 18den dezer is, in plaats van den heer *J. P. van Mansvelt*, benoemd tot lid van de algemeene rekenkamer, de heer mr. *T. W.* baron *van Zuijlen van Nievelt*, thans ontvanger der domeinen te Sas van Gent.

— Bij Kon. besluit van den 16den is met den 1sten Januarij a.s. de burgerlijke gemeente Avenhorn vereenigd met de ontvangst der directe belastingen en accijnsen te Berkhout, op den voet van één kantoor, onder voortdurend beheer van den ontvanger *K. F. Boejenk* aldaar; en de burgerlijke gemeente Beets met de ontvangst van Oosthuizen c. a., onder voortdurend beheer van den ontvanger jhr. *F. W. G. von Speicher* aldaar, en is verder benoemd tot ontvanger te Grave en Velp, de heer *A. A. A. Stuten*, thans ontvanger te Wychen en Borgharen.

— Bij de Tweede Kamer is ingediend een ontwerp van het reglement op het beleid der regering in de W.-Indische koloniën; — een ontwerp van wet tot amortisatie van schuld, — alsmede een nader verslag van deskundigen, nopens het herstel van het dok te Willemsoord aan 't Nieuwe Diep.

Het hier bedoelde wetsontwerp tot inkoop en amortisatie van nationale schuld, strekt om de begrooting van 1855 te verhoogen met vijf millioen gulden (*f* 100,000 uit de beschikbare middelen van 1853, *f* 3,100,000 uit de beschikbare middelen van 1854, en *f* 1,800,000 uit koopprijzen van domeinen, welke zal worden besteed tot het inkoopen van 2½, 3, 3½ of 4 pCts. nationale schuld.

— Van wege het ministerie van koloniën is bekend gemaakt, dat, ten behoeve der bevolking van Banda, Ternate en andere eilanden in den Molukschen Archipel, welke onlangs door brand, aardbevingen en andere onheilen zijn geteisterd, giften zullen kunnen worden ingezonden aan het dep. van koloniën, te 's Hage, en aan het agentschap van dat dep., te Amsterdam. Ook zijn de commissarissen des Konings in de provinciën (met uitzondering van dien van Zuid-Holland) verzocht, zoodanige giften in ontvangst te willen nemen.

— Onze in het vak van electriciteit zoo ijverig studerende stadgenoot, de heer *A. A. Meysenheym Knipschaar*, heeft zijn aantal uitvindingen dezer dagen wederom vermeerderd met een instrument, dat wel van algemeen nut kan worden. Hij heeft namelijk een middel uitgedacht, om door aanwending van het electricisme te voorkomen, dat zich onbekende personen in huis bevinden, terwijl men dit middel ook kan aanwenden in alle openstaande winkels, om zelfs op de verst afgelegene plaats van het huis te ontdekken, of er iemand binnentreedt. De kosten van het maken dezer nuttige uitvinding moeten zeer gering zijn.

Van den 19den. De Tweede Kamer der Staten Generaal heeft heden het tafelgeld van den minister van buitenl. zaken goedgestemd met 39 tegen 24 stemmen, na verwerping der amendementen van de heeren *Reinders* en *Dommer van Poldersveldt*.

ROTTERDAM, 17 November.

Gisteren avond, even voor 9 uur, verkondigde het geschut de nadering van H. M. onze geëerbiedigde Koningin en den jongen prins *Alexander*, van H. D. buitenlandsche reis. H. M. werd opgewacht door den burgemeester dezer gemeente, een' der wethouders, en den directeur der Ned. stoombootmaatschappij. Niettegenstaande den laten avond, had zich eene groote volksmassa in de Boompjes verzameld, welke van hare sympathie voor de doorluchtige Vorstin, die de geruimen tijd in naburige landen heeft vertoefd, wenschte te doen blijken. Zoodra het rijtuig op den wal was gebragt, vertrok H. M. met den jongen prins onmiddellijk naar de residentie, waar zij nog in den laten avond in welstand zijn aangekomen.

MAASTRICHT, 17 November.

Eergisteren stond voor het provinciaal geregtshof van Limburg teregt de persoon van *G. R. H. Jungen*, steendrukker, geboren te Linnich in Pruissen, laatst gewoond hebbende te Venlo, beschuldigd van valschheid in onderhandsch geschrift, door het bedriegelijk namaken van handteekeningen en van het gebruik maken van die valsche stukken, en dit wel door een aantal Pruissische Cassen-Anweisungen van vijf Thaler vervaardigd, uitgegeven en in omloop gebragt te hebben.

Om tot de ontdekking van die misdaad te geraken, had zich de commissaris van politie te Dusseldorf, vergezeld van eenen aldaar gedetineerden, die van een' anderen gevangene vernomen had, dat *Jungen* zich met het namaken van Cassen Anweisungen onledig had gehouden, in de maand Mei j.l. naar Venlo begeven, ten einde te beproeven of zij door aankoop insgelijks in het bezit van soortgelijk valsch papieren geld bij den beschuldigden zouden kunnen geraken, hetgeen deze aanvankelijk weigerde, doch op nader aandringen heeft ingewilligd hun te bezorgen, nadat hij daartoe de steenen zoude vervaardigd hebben. Deze steenen werden dan ook werkelijk op den 6den Julij daaraanvolgende, tegelijk met een aantal afgewerkte Cassen-Anweisungen, door de justitie, in tegenwoordigheid van voorm. Dusseldorfschen commissaris, bij *Jungen* in beslag genomen, toen hij daarvan de aflevering wilde doen, en onderrigt in het drukken gaf.

Nadat deze verklaringen waren gedaan, is de verdere behandeling der zaak uitgesteld tot den 10den Jan.

DEDEMSVAART, 14 November.

Zaturdag den 3den dezer werden nieuwe proeven genomen met de turf-coke uit de hier gevestigde fabrijk, om locomotieven daarmede in beweging te brengen. De locomotief no. 3, van groote afmeting en met een' cilinder van 15 duim middellijn, werd in hare stookplaats voorzien van 22 gesmeed-ijzeren staven, in plaats van 17, zoo als gewoonlijk. De stoom-voortbrenger werd geheel met koud water gevuld. Met turf-coke werd het vuur aangemaakt, en na het branden gedurende één uur van 160 kilo dier coke, wees de monometer de voor het vertrek genoegzame drukking aan. Met steenkolen-coke wordt dit zelfde resultaat te weeg gebragt in twee en een half uur met het branden van 300 kilo in plaats van 160 kilo turf-coke; bezuiniging van tijd en brandstof maakt dus de laatstgenoemde aanbevelenswaard. Wij vertrokken met de locomotief naar den Moerdijk, en bij de terugreis namen wij de proef met eene vermenging der beide soorten van coke, als ongeveer ¼ steenkolen-coke en ¾ turf-coke, en men verkreeg eene veel grootere hoeveelheid stoom dan met de steenkolen-coke alleen. Voor het aanleggen van het vuur in de machine behoeft men weinig of geen hout.

ASSEN, 17 November.

In het belang der oudheidkunde strekt het ons tot genoegen te kunnen mededeelen, dat door gedep. staten van dit gewest aan de leden der provinciale staten is voorgesteld, om het terrein bij den vermaarden Baller-kuil (waar de Batavieren hunne regtszittingen hielden) en waarop zich vele *tumuli* bevinden, aan te koopen, ten einde zoo doende het voortdurend bestaan dier *tumuli* te verzekeren. Door de toenemende landontginningen is het te vreezen, dat die overblijfsels der oudheid in deze provincie verloren gaan, indien men niet bij tijds de noodige maatregelen neemt, want reeds vroeger is er een *tumulus* ter slooping voor *f* 15 verkocht.

GRONINGEN, 20 November.

Gisteren morgen had wederom eene bijeenkomst plaats van leden van het hoofddepartement van het instituut voor doofstommen alhier, ter verkiezing van een lid der hoofddirectie, in de plaats van het overleden lid, den heer G. VAN CALCAR, JR., Nadat de heer VAN ITTERSUM, die de vergadering presideerde, gewezen had op het verlies, 'twelk het instituut had geleden door het afsterven van gemeld lid, 't welk ook in deze betrekking steeds met ijver en naauwgezetheid werkzaam was, ging de vergadering tot de stemming over. Op den heer K. MESDAG werden 22 stemmen uitgebragt, op den heer mr. A. MODDERMAN 14 en den heer A. VAN CALCAR 8, zoodat de heer MESDAG tot lid van het hoofdbestuur was benoemd, die, ter vergadering tegenwoordig, deze benoeming in bedenking heeft genomen.

— Naar men verneemt, is de heer J. VALTER, ingenieur-verificateur van het kadaster te Deventer, belast met de tijdelijke waarneming der werkzaamheden, opgedragen geweest aan nu wijlen den heer J. H. JAPPÉ, voor Groningen, Drenthe en gedeeltelijk Friesland.

— Gelijk men verneemt, heeft het Reciteer-Collegie »*Lulofs*" het voornemen, om in de maand Januarij e.k. eene openlijke voordragt te geven, ten voordeele van de algemeene armen dezer stad.

Opdat de hulpbehoevenden gedurende den winter van de opbrengst dier voorstelling *direct* zullen kunnen genieten, zoo is bij dit Collegie het denkbeeld geopperd en aangenomen, om diegene, welke ter bijwoning dier voorstelling mogt inteekenen, tegen betaling van *f* 4,50, *één* aandeel in de hier ter stede bestaande Soepuitdeeling onmiddellijk na inteekening ter hand te stellen, benevens vier Entréebiljetten ter bijwoning van de te geven Representatie op nader te bepalen tijd en plaats. Hierdoor wordt ieder inteekenaar in staat gesteld, om de bewijzen voor elke portie soep zelf uit te reiken aan diegene, welke hij daarmede begunstigen wil, terwijl hij zelf met de zijnen een' genoegelijken avond kan doorbrengen, met het bewustzijn ook voor de armen iets te hebben gedaan, dat hun voorzeker niet onaangenaam, niet onwelkom zal zijn.

Hoewel de prijs voor ieder aandeel in de soepuitdeeling *f* 4,10 bedraagt, zoo is de geringe verhooging van 40 cents noodzakelijk geoordeeld ter bestrijding van noodwendig te maken onkosten tot en bij het geven der voorstelling. Mogt hiervan nog iets overig blijven, zoo zal dit meerder bedrag mede strekken ten behoeve der algemeene armen dezer stad.

Reeds vele malen heeft dit Collegie met goed gevolg ten voordeele der armen zijne talenten ten beste gegeven, — wij vertrouwen dat ook deze proeve door ruime deelname aan het door hetzelve voorgestelde doel mag beantwoorden.

— De collecte, l.l. Zondag in verschillende kerken der Hervormde gemeente alhier gehouden, ten behoeve van het vaste fonds voor het diakonie-gasthuis, heeft opgebragt *f* 253,47.

— Uit *Rottum* wordt ons van den 17den wederom geschreven, dat dien namiddag door de timmerlieden, die aldaar bezig waren eenen schoorsteen der oude abdij af te breken, een klein Bacchusbeeldje is gevonden, uit gips vervaardigd, van ruim één palm hoogte. — Het beeldje, eenigzins beschadigd, verbeeldt zich den god der dronkaards, op eene ton gezeten, in de handen eene kruik houdende, en omhangen met wijndruiven en ranken. Een en ander is zeer netjes bewerkt, zóó zelfs, dat het gelaat eene vrolijke onbezorgdheid kenteekent.

— Door de arrondissements-regtbank te *Sneek* is de persoon van G. G. BIJLSMA, aldaar woonachtig, bij vonnis van den 15den November 1855, ter zake van het onbevoegdelijk uitoefenen van het vak van oog-arts, na tweemaal wegens gelijke overtreding der wet, te Leeuwarden te zijn veroordeeld, verwezen in eene gevangenisstraf van twee weken en in de kosten van het proces.

Een Amerikaan, HOUSE genaamd, heeft een middel uitgevonden om iemand op eenen bepaalden tijd te wekken, 'twelk niet kan ontkend worden hoogst practisch te zijn. De gewone wek-uurwerken hebben het gebrek, dat zij den slaper wel wekken, maar hem echter ook vergunnen weder in te slapen. De Amerikanen hebben nu in plaats van eene klok, een bed dat hen wekt. Het laatste nommer van de *Scient. Amer.* geeft daarvan eene beschrijving. Door een zeer eenvoudig mechanisme begint eene stormklok, die zich aan het bed naast het hoofd des slapers bevindt, op het uur dat men verkiest, een helsch alarm, hetwelk eene eerste waarschuwing is om op te staan. Doet hij dit, dan kan hij het mechanisme laten stilstaan. Mogt het hem evenwel invallen om weder in te slapen, dan loopt het mechanisme voort en na eene korte poos valt het bed op den kant en de slaper wordt er uitgeworpen.

AANBESTEDINGEN en VERPACHTINGEN.

GRONINGEN, 19 Nov. Heden werd alhier in een der vertrekken van het provinciehuis verpacht:

Het gebruik van de Opslagplaats aan het Boterdiep, buiten de Ebbingepoort te Groningen, *en zulks voor den tijd van drie jaren, aanvangende den* 1*sten Januarij* 1856. Hierop waren 3 biljetten ingekomen, van: *J. H. Limborgh*, te Groningen, voor *f* 17; *H. B. Harkema*, te Warfhuizen, voor *f* 51, en *D. de Jongh*, te Groningen, voor *f* 55 jaarlijks.

Van het aanleggen, bepuinen en begrinden van den Wolddijk van af Bedum tot Noorder-hoogebrug, mitsgaders het plaatsen van tolboomen enz. op denzelven, op den 17den dezer van wege het gemeentebestuur van Bedum uitbesteed, is aannemer geworden de heer *H. B. Harkema*, te Warfhuizen, voor *f* 42,433.

KERKNIEUWS.

TERHORNE, 14 Nov. Door floreenpligtigen van de Herv. gemeente alhier is heden met algemeene stemmen benoemd en daarna kerkelijk beroepen tot predikant dezer gemeente, de heer *H. J. Frima*, kandid. in de Godgeleerdheid, te Groningen.

LEIDEN, 16 Nov. Door den algemeenen kerkeraad is heden het volgende 12tal predikanten gemaakt: DD. *Berkhout*, te Monster; *van Ketwich*, th. dr. te Schoonhoven; *Brouwer*, te Oudkerk en Roodkerk; *Herderschee*, te Nijmegen; *de Keyser*, te Arnhem; *van den Broek*, te Oegstgeest; *Kooy*, te Lisse; *van Wetering*, te Breda; *Adriani*, te Haarlem; *van Amerom*, te Bolsward; *van Staveren*, th. dr. te Leeuwarden, en *Clement*, aan den Helder.

MIDDELBURG, 17 Nov. Uit het vroeger vermelde 3tal van predikanten, is op gisteren avond, door den kerkeraad der Ned. Herv. gemeente alhier beroepen de heer *P. A. van der Scheer*, predikant te Hoorn.

— Door de Doopsgezinde gemeente van Huizinge is tot herder en leeraar dier gemeente beroepen de weleerw. heer *H. Cremer*, van Norden (Oostvriesland), proponent bij de Algemeene Doopsgezinde Societeit.

LETTERNIEUWS.

De Lantaarnopsteker. Uit het Engelsch, 2 deelen. Derde druk. Te *Amsterdam*, bij M. H. BINGER en ZONEN.

Hebt gij »de Lantaarnopsteker" reeds gelezen? Deze vraag wordt honderde malen onder het romanlezend publiek gedaan en even dikwijls eene aanbeveling er bijgevoegd, om, zoo men dien uitmuntenden roman niet gelezen heeft, dit toch vooral niet na te laten. En met regt mag hij aan allen aangeprezen worden. Op den voorgrond toch staat eene hoogst christelijke strekking, die ons de wijze en liefderijke leiding der Voorzienigheid met een verlaten en in de diepste ellende verkeerend kind aantoont, dat door den eenvoudigen en geloovigen lantaarnopsteker TRUE FLINT aan haren ongelukkigen toestand wordt ontrukt en deels door zijne genegenheid en voorbeeld, deels door de wijze en liefderijke leeringen van eene engel van geduldig lijdende godsvrucht, AMELIA GRAHAM, tot het licht der ware godsdienst wordt opgebeurd, om, daardoor gesterkt, hare aangeborene kwade hartstogten te leeren overwinnen en beheerschen en later in de bittere beproevingen der wereld zich zelfstandig te ontwikkelen en, door diezelfde godsdienst van liefde geleid, het ware toonbeeld van vrouwelijke deugden te worden, die aller harten aan zich weet te binden. Bij deze zedelijke strekking kenmerkt zich dit boek door een' hoogst boeijenden trant van verhalen en eene rijke schildering van verschillende karakters, waaronder enkele door ware humaniteit uitmunten. Geen wonder, dat het boek dus een' opgang maakt, zoo als aan slechts zeer enkele te beurt valt. Nadat in korten tijd twee drukken waren uitverkocht, is thans weder de bovenstaande goedkoope uitgave verschenen, en dit behoort inderdaad tot de zeldzaamheden in ons kleine Nederland. Waar zoovelen instemmen in de voortreffelijkheid van dezen roman (welks schrijver zijn' naam niet had behoeven te verbergen), is het genoeg er de aandacht op te vestigen, en wij doen dit dan ook in de volle overtuiging, dat men hem niet uit de handen zal leggen, zonder zich aangenaam bezig gehouden te hebben, maar ook niet zonder voedsel ter verbetering en veredeling van hart en zin

INGEZONDEN STUKKEN.

MESTHOOPEN BINNEN DE STAD.

Aan den Raad zijn twee verzoekschriften ingediend, één van den koopman S A. HART, om te mogen houden eene verzameling van beenderen, lompen en oud ijzer, in de Wipstraat bij het Boterdiep; en een van den koemelker STOMPE, om op te rigten eene bergplaats voor koemest in de Butjesstraat. — De wethouder van fabrikaadje heeft, na het opmaken eener acte *de commodo et incommodo*, geadviseerd om beide toe te staan; — en de Raad heeft tot die toelating besloten, van het eerste rekest met 14 tegen 8 stemmen, van het tweede met 19 tegen 3 (dit laatste onder voorwaarde van het optrekken eener omheining.)

De Raad heeft dat besluit genomen, na gehoord te hebben de daartegen ingebragte bezwaren, geput uit wetenschap en ervaring, in het belang der openbare gezondheid. De Raad is tot het nemen van zulk een besluit geregtigd, en is niet gehouden om rekenschap te geven van zijn gevoelen. Maar dat besluit, in het openbaar genomen, mag worden onderworpen aan de kritiek

Schrijver dezes houdt zich overtuigd, dat dit besluit strijdt met de zorg voor de openbare gezondheid. Gemeentew. art. 135 en 179 litt. *l.*

Misschien hebben sommige leden van den Raad hunne beslissing gegrond op de omstandigheid, dat reeds vroeger — voorzeker te onbedacht — aan den rekestrant HART door Burg. en Weth. verlof was gegeven, om voor zijn magazijn een bord te mogen plaatsen met het opschrift: *lompen en beenderen;* welk verlof door hem was opgevat als autorisatie tot het beenderenmagazijn zelf.

Anderen begrepen, dat men het verzoek niet zoude mogen weigeren, voor dat een algemeene maatregel was daargesteld om zoodanige schadelijke inrigtingen binnen de stad te weren.

Nog anderen waren van oordeel, dat de Raad het oprigten van alle dergelijke bergplaatsen niet *mogt* weigeren met het oog op het koninklijk besluit daaromtrent, wanneer slechts de naaste buren daartegen geene bezwaren inbragten; en dat alleen buitengewone omstandigheden tot eene afwijzende beschikking zouden kunnen leiden.

Om nu te spreken over de zaak zelve, en wel eerst over eene verzameling van *beenderen*.

Het is een ieder, die ooit tegenwoordig was bij het openen der luiken van een schip, dat met beenderen geladen was, of van een magazijn daarmede opgevuld, bekend, welk een verpestende stikdamp zich dan telkens daaruit verspreidt, in zich bevattende alles wat de dierlijke natuur in ontbinding en rotting het walgelijkst en afschuwelijkst oplevert; eene rotstof, nog oneindig walgelijker dan die der meststoffen; die wel is waar zich gemakkelijker in de lucht oplost, verdunt en spoediger onmerkbaar wordt, maar ook daardoor hare nadeelen nog verder uitbreidt; die vergiftig is door het stikstof, kolenwaterstof-, kolenzuur-, ammoniak-, zwavelwaterstof- en phosphorwaterstof-gas dat zij bevat, en hoogst nadeelig werkt op hersens en ruggemerg, min of meer als het blaauwzuur; die zelfs een' plotselingen dood kan te weeg brengen, en wier pestlucht de ruwste natuurmensch zoowel, als de meest beschaafde Europeaan met dezelfde afschuw instinctmatig ontvlugt. Voorzeker zijn het niet de harde deelen, de beenderen zelve, die spoedig verrotten of dien vreeselijken stank, hoofdzakelijk afhangende van phosphorus en zwavel, voortbrengen; maar wel de vele daar nog aanhangende of daarin bevatte vezelen, pezen, vetten en het vetwas, waarin de beenderen zelve gedeeltelijk kunnen zijn overgegaan.

De schadelijke invloed van zulke rottige dampen op de gezondheid, op het leven der menschen is door oneindig vele daadzaken bewezen: reeds in geringe ophooping ontstaan daaruit verschillende zenuw toevallen, flaauwten, misselijkheid, hoofdpijn, groote matheid; en bij langer aanhoudende en dikwijls herhaalde inwerking, zenuw- en rotkoortsen en Typhus, en nemen andere reeds bestaande ziekten een' typheusen of rottigen aard aan: — in 1826 waren de koortsen, vóór dat de geheele stad was aangegrepen, alleen aanwezig of althans het ergst op die plaatsen, waar verzamelingen bestonden van mest en vooral van slijk, — en de Hooglr. RIECKE schrijft aan zulke oorzaken zelfs het ontstaan toe van den hoogsten vorm der typhus, van de pest. Reeds in 1835 schreef PARENT-DUCHATELET, als rapporteur eener Commissie bestaande uit de eerste Geneesheeren en Scheikundigen van Frankrijk, over zulk een magazijn: «je suis convaincu que cet établissement sera une cause »réelle d'insalubrité; il deviendra, près des communes populeuses »et voisines de Paris, un véritable foyer d'infection, où se dévé»loppera le germe de maladies graves, peut être contagieuses, du »genre des typhus; et je pourrais prouver par des faits inconte»tables que cette assertion n'est que trop fondée."

En die lucht, zij moge dan verdund zijn, worden niet alleen de naaste, maar ook de verder afgelegene bewoners gedwongen in te ademen in eene streek dezer stad, reeds boven andere door ongezondheid berucht; en waar ook nog onlangs (waarschijnlijk buiten weten van de Politie) digt bij de Korenstraat, eene Bloed negotie is gevestigd, waar het bloed in groote hoeveelheden opgekocht na eerst een' afgrijselijken, voor de buren zeer nadeeligen stank verspreid te hebben, in vaten wordt verzonden.

Ook het nadeel van *ophoopingen van lompen of vodden* is bekend; niet alleen als bron van walgelijke en nadeelige uitdampingen, van voorbeeldelooze ontwikkeling en voortplanting der afschuwelijkste en voor de huizen zoo hoogst schadelijke insekten, — maar ook als aanleiding tot brand door zelf-ontvlamming; gelijk nog voor weinige jaren plaats had in de Folkingestraat.

Wat betreft de *verzamelingen van Mest:*

Men weet, dat de organische en inorganische zelfstandigheden daarin bevat, door hare onderlinge reactie luchtsoorten te weeg brengen, die met den waterdamp voermiddelen worden van rotachtige smetstoffen, en daardoor de lucht op een' grooten afstand kunnen verontreinigen. Het water, uit zulke mesthoopen uitvloeijende, komt en blijft vaak staan in de goten, en wordt, vooral ten tijde der warmte, de aanleiding tot verschillende koortsen, werkt in elk geval nadeelig op de gezondheid, vooral van de naaste buren en bewoners van huizen met weinig luchtverversching. Zulke uitdampingen waren in 1849 *alleen* de oorzaak, dat te *Garnwert* en te *Warffum* op de allerverschrikkelijkste wijze, en ook te *Ezinge* de Cholera ontstond; en worden overal te regt beschouwd als de aanleiding tot Typhus. In 1851 berigtte de Minister aan den Koning van België, dat «dans les impasses et les courettes des quar»tiers populeux, on rencontre souvent des débris de plantes légu»mineuses déposés en morceaux et mêlés parfois de détruits de ma»tières animales, de poissons ou autres; la putréfaction ne tarde »pas à s'emparer de ces matières, et les gaz fétides qui en résul»tent se mêlent à l'atmosphère, la corrompent," etc.

Nu is er zekerlijk een groot onderscheid, of zulk eene mestverzameling bestaat uit enkelen zuiveren koemest, dan wel of andere meer tot rotting geschikte stoffen daarmede vermengd zijn: — en wanneer men dan overweegt, dat STOMPE, die nu verzocht om een' mesthoop aan te leggen, niet alleen koemelker is, maar tevens vleeschhouwer en werkelijk van tijd tot tijd slagt, kan men dan wel aannemen dat hij op zijn' mesthoop niet zal brengen den afval der door hem geslagte beesten? dat hij niet daarmede het slijk uit de goten zal vermengen, door welke stoffen juist zijn mest zoo zeer in waarde zal klimmen? — Of zal de politie daar elken dag gaan

BIJBLAD N°. 18.

Behoort bij de Groninger Courant van 21 November 1855, N°. 140.

KORT VERSLAG

VAN DE HANDELINGEN DER PROV. STATEN VAN GRONINGEN EN DER STATEN GENERAAL.

Provinciale Staten van Groningen.

Zitting van Dingsdag den 20sten November.

Er zijn 41 leden tegenwoordig. Afwezig: de heeren NOORDHOFF, VAN SLOOTEN, VAN SWINDEREN en M. V. D. TUUK.

De notulen van het verhandelde in de vorige zitting worden gelezen en goedgekeurd.

Hierop wordt aan de orde gesteld:

1) Rapport nopens de verbetering van het Winschoterdiep; — voorts eene missive van burg. en weth. van Groningen, d.d. 17den Nov., inzendende een besluit van den raad van dien dag, waarbij eene wijziging wordt voorgesteld in het aanbod van Groningen nopens vermelde verbetering. (Zie dit voorstel in het bijblad dezer Courant van den 18den dezer.) — Besloten de stukken wederom in handen der commissie te stellen om te adviseren.

2) Rapport nopens het concept-reglement voor het waterschap de Drie Delfzijlen.

De heer HOMAN zegt, dat de voordragt van de commissie hem niet heeft kunnen bevredigen, omdat naar zijn inzien daardoor de zoo wenschelijke hervorming van het waterschap zou worden vertraagd, daar toch volgens die voordragt slechts een gedeelte van het waterschap nieuwe reglementaire bepalingen zou ontvangen. Ook met de conclusie van het centraal rapport kan hij zich niet vereenigen. Spr. meent in den geest van de meerderheid der vergadering te handelen, als hij voorstelt om, in plaats van op de punten 1 tot 6, houdende de conclusie van het centraal rapport, eene beslissing te nemen, te besluiten:

a) om het ontwerp aan de commissie voor de indeeling der provincie in waterschappen te zenden, met te kennen geving, dat deze vergadering het buiten dringende noodzakelijkheid ongewenscht acht, alsnog een reglement in te voeren, waardoor het plan tot het vestigen van het derde waterschap zoude kunnen worden vertraagd, en met uitnoodiging dien ten gevolge, om zich onledig te willen houden met het beramen van eene voordragt, houdende den omvang aan dat waterschap te geven, met opmerking nog, dat zij zich bij hare beraadslagingen niet behoeft te beperken binnen den kring, welke met het tegenwoordige zijlvest der Drie Delfzijlen in verband staat, maar dat onder anderen inzonderheid hare aandacht daarop gevestigd wordt, om in overweging te nemen daaronder op te nemen de landen gelegen aan de Oostzijde van den Hondsrug en begrensd door het Winschoterdiep, overeenkomstig het besluit dezer vergadering van den 29sten Nov. des vorigen jaars; zoomede om, voor het geval dat de landen gelegen ten Noorden van het Damsterdiep en niet begrepen in het waterschap Hunsingo niet worden opgenomen in het onderwerpelijk waterschap, het lot dier landen bij de te doene voordragt te regelen; wordende tevens magtiging verleend om zich de noodige opgaven uit de kadastrale stukken voor rekening van de provincie aan te schaffen.

b) voorschr. waterschaps-commissie voor het geval dat zij met haren arbeid vóór de volgende zomer-vergadering gereed zal zijn, op te dragen, daarvan aan den heer commissaris des Konings kennis te geven.

c) den heer commissaris des Konings uit te noodigen bij het ontvangen van zoodanige kennisgeving, om de magtiging van Z. M. den Koning te verzoeken tot het houden van eene buitengewone Statenvergadering.

d) voor het geval dat het aan hh. Ged. Staten mogt blijken, dat, hangende de beraadslagingen over het op te rigten waterschap, de bestaande reglementaire bepalingen ontoereikende zijn, en alzoo voorzieningen voor den geregelden loop van de dienst onvermijdelijk zullen worden geacht, dat collegie op te dragen, daaromtrent de vereischte voordragten te doen, desgevorderd, in eene bijeen te roepen buitengewone vergadering, met magt in zoodanig geval om den heer commissaris des Konings uit te noodigen, om daartoe 's Konings magtiging te verzoeken.

De heer VAN ROIJEN zegt, namens de commissie, die deze voordragt heeft gedaan, dat zij in haar verslag de reden heeft ontwikkeld, die haar daartoe heeft bewogen. Het onderzoek in de afdeelingen heeft intusschen doen zien, dat de meerderheid der vergadering het gevoelen der commissie niet deelt en de conclusie van het centraal verslag strekt daartoe om het reglement aan de commissie terug te zenden met opdragt om een nieuw reglement te maken. Zij had, uit hoofde van de groote behoefte die er voor het waterschap der drie Delfzijlen bestond in eene herziening van het reglement, en uit overweging, dat de nieuwe indeeling niet binnen kort zoude te wachten zijn, gemeend transitoire maatregelen te moeten maken, ten einde aan de bestaande regeringloosheid een einde te maken.

Nu evenwel haar gevoelen niet genoegzaam wordt gedeeld, stelt de commissie, als amendement op de conclusie van het centraal rapport, voor, te besluiten, die conclusie niet aan te nemen, maar het door de commissie voorgedragen reglement te houden in advies, tot dat de commissie voor de indeeling dezer provincie in waterschappen met deze zaak zal gereed zijn, ten einde alsdan eene nieuwe voordragt te doen.

Nadat hierover door onderscheidene leden het woord is gevoerd, doet de voorzitter uitkomen, dat er bij de Staten geen verschil schijnt te bestaan over hetgeen zal worden uitgevoerd; zij wil den tegenwoordigen toestand niet bestendigen, maar het plan van indeeling dezer provincie in groote waterschappen volgen, maar voordat de reglementen worden gemaakt wil zij hebben aangewezen, welke de grenzen, de omvang van het waterschap zullen zijn. Het verschil bestaat alleen in zeker mysticisme, daardoor veroorzaakt, dat er twee verschillende commissiën zijn, de eene belast met de regeling der waterschappen en deze in harmonie te brengen met de scheepvaartkanalen, de andere met het ontwerpen der reglementen.

Spr. noemt het een verblijdend verschijnsel, dat er hier niet, gelijk wel elders, strijd over bestaat of het goede zal worden tot stand gebragt, maar alleen op welke wijze dat het spoedigst kan worden verkregen. En nu meent spr., dat de indeeling der waterschappen niet, gelijk door een spreker was opgemerkt, behoeft te worden uitgesteld, tot dat de ambtenaren van den waterstaat hun praeadvies over de waterpassing hebben uitgebragt. Ook zonder dat advies weten wij allen, dat het water loopt, waar het het laagste is.

Als wij de kaart voor ons nemen en blijven bij het vroegere besluit tot indeeling in waterschappen, dan kan men wel op een achternamiddag nagaan, waar de grenzen daarvan behooren te zijn. Daarom komt het hem voor, dat, zoo deze zaak gerenvoijeerd wordt aan de commissie voor de indeeling in waterschappen, en deze bragt binnen kort rapport uit, de vergadering alsdan terstond aan de commissie voor het ontwerpen der reglementen zou kunnen opdragen een reglement op te stellen voor het aldus binnen zijne grenzen aangewezene nieuwe waterschap.

De heer VAN ROIJEN stelt, na het gehoorde van den Voorzitter, een klein sub-amendement op het amendement der commissie voor, om namelijk aan de commissie voor de indeeling der waterschappen te verzoeken haar gevoelen omtrent de indeeling van dit derde waterschap nog in deze vergadering te willen uitbrengen.

Ten slotte wordt eerst het amendement van den heer HOMAN in omvraag gebragt en met 37 tegen 4 stemmen verworpen. (*Voor:* de heeren *Veltman, J. W. Quintus, Schilthuis* en *Homan*).

Het amendement van de commissie wordt hierop aangenomen met 35 tegen 6 stemmen. (*Tegen:* de heeren *Tonckens*, *Aalfs*, *J. W. Quintus*, *Tigchelaar*, *Homan* en *Reinders*) en het subamendement verworpen met 23 tegen 18 stemmen.

3) Rapport nopens den afkoop van den onderhoudslast van den Vierbuursterdijk. — Na de verbetering van eene kleine misstelling conform de conclusie der commissie besloten.

4) Rapport nopens de oprigting van een waterschap te O. Pekela. — Conform de conclusie besloten.

5) Adres aan den Koning nopens de opheffing van Groningen als vesting. — De heer VAN ROIJEN leest dit adres voor, 't welk aldus luidt:

Aan den Koning der Nederlanden, Groot-Hertog van Luxemburg enz. enz.

SIRE!

Het is met al dien eerbied, welke de vertegenwoordigers der ingezetenen, bewoners van een aanzienlijk gedeelte van het grondgebied aan Uwer Majesteits gezag onderworpen, verschuldigd zijn aan hunnen Koning, dat de ondergeteekenden, Staten van de provincie Groningen, Uwe Majesteit naderen om de belangen der ingezetenen voor Hoogstdeszelfs troon bloot te leggen en met die rondborstigheid en nadruk voor te staan, welke zij regt hebben te verwachten van hen, aan wien zij de behartiging hunner tijdelijke belangen bij vrije keuze hebben opgedragen.

Moge deze onze bevoegdheid de mate van zorg bewijzen, waarmede de Grondwetgever den band heeft zaamgesnoerd, welke het Hoofd van onzen Staat met deszelfs ingezetenen vereenigt, — moge zij waarborgen aanbieden, dat hetgeen aldus kenbaar gemaakt, alzoo voorgestaan of gevraagd, niet behoort tot de zaken en bemoeijingen van het dagelijksch leven, niet omsloten wordt door den engen kring van het bijzonder belang, maar zich veel verder behoort uit te strekken en alleen tot onderwerp mag hebben hetgeen onafscheidelijk is verbonden aan de ontwikkeling, de welvaart, den voorspoed van velen, zoo niet van allen, — verschaft ze tevens deze bevoegdheid aan het Hoofd van den Staat, de zekere keuze van hetgeen onmisbaar is, om de duurste belangen van hen, over wien zijn scepter gesteld is, tot den hoogsten trap van bloei en welvaart te kunnen opvoeren; — zij verleent tevens aan de ingezetenen het billijk en gegrond maar tevens bemoedigend en verblijdend vooruitzigt, dat hetgeen ter algemeene bevordering van dezen welstand op die wijze eerbiedig voor den troon wordt gebragt, voorzeker zal worden toegestaan en met welgevallen zal worden ingewilligd, wanneer geene andere belangen zich daartegen verzetten en deze inwilliging schier onmogelijk maken.

En wanneer nu deze beschouwing van het bepaalde bij art. 134 der Grondwet nog wordt versterkt, zooals Gode zij dank, bij adressanten dankbaar wordt erkend, door de kennis van Uwer Majesteits steeds zoo hoog te waarderen bereidwilligheid om het welzijn Zijner onderdanen te bevorderen en door het bewustzijn van adressanten, dat het door hen te behandelen onderwerp evenmin een gedeelte der ingezetenen van hun gewest als een bijzonderen stand onder hen betreft, maar betrekking heeft tot allen, zoowel die in de steden als op het platte land gevestigd zijn, en zich alzoo uitstrekt tot allen, zonder onderscheid van stand, van kunne of woonplaats, onverschillig of zij van hun fortuin of van hunnen arbeid leven en bestaan, dan voorzeker geeft dit alles te zamen aan de Staten dezer provincie vrijmoedigheid om de bede van allen voor den troon van Uwe Majesteit te brengen, dat het Hoogstdenzelven moge behagen de hoofdplaats van hun gewest Groningen als vesting van het rijk goedgunstig te willen ontheffen.

De opname toch van Groningen, Sire, onder de vestingen des rijks is voor alle ingezetenen van het gewest eene belemmering in de ontwikkeling van het volksbestaan, een slagboom tot de plaatsing der kapitalen en de oprigting van industriëlen aard, eene hindernis zelf voor de regering van het gewest en voor die der gemeente om de plannen, welke zijn ontworpen tot indeeling van het grondgebied in nieuwe waterschappen en die van kanalisatie zoodanig ten uitvoer te leggen als het meest gewenscht geoordeeld wordt.

De ingezetenen toch zijn door de bepalingen der wet van den 21sten Dec. 1853 (*Staatsb.* no. 128) buiten staat in en om de stad, met uitzondering van naar ons bescheiden oordeel een te klein en veelal ondergeschikt gedeelte, hunne krachten te ontwikkelen en het bewijs te leveren, dat zij op het uitgebreid veld van nijverheid met andere gedeelten van ons vaderland kunnen wedijveren. Die wet verhindert hen uitgebreide voor den voortbrengenden en verbruikenden stand even wenschelijke en hier gemist wordende fabrijken of trafijken op te rigten, die vroeger met U. M. vergunning nog konden worden daargesteld en hunne kapitalen ten dienste der nijverheid te besteden — en door haar zijn het gewestelijk en gemeentelijk bestuur evenmin bij magte de groote plannen, waardoor aan de behoefte van den landbouw en de eischen van scheepsbouw en scheepvaart zullen kunnen worden voldaan, te verwezenlijken, en zullen daarin verhinderd worden, zoolang zij niet geregtigd zullen zijn *zonder eenige belemmering* zich om en door de stad Groningen te bewegen.

Adressanten, Sire! verliezen hierbij niet uit het oog de herhaalde en belangrijke vergunningen door Uwe Majesteit op hunne aanvrage steeds goedgunstig toegestaan, neen, Sire! de Staten van Groningen erkennen die dankbaar en stellen er prijs op deze hunne warme erkentelijkheid hierbij aan het geëerbiedigd hoofd van den staat te mogen aanbieden; — doch mogen, omdat het pligt is erkentelijk te zijn voor genoten weldaden, echter zich niet laten terughouden met nadruk aan U. M. te kennen te geven, dat, zoolang Groningen als vesting moet worden beschouwd, de hooge wallen die haar omstuwen, de breede grachten die haar omringen, en de bepalingen der wet die drukken op den grond die haar omgeeft, zullen zijn en blijven belemmeringen voor de ontwikkeling harer ingezetenen en voor de daarstelling van belangrijke werken, wier heilzame gevolgen niet binnen de enge grenzen van hunne provincie zullen gevoeld, maar voorzeker reeds spoedig door het geheele vaderland zullen gedeeld worden. En spraken wij nog maar alleen van materiële belangen, ook voor andere is de druk der vesting schadelijk, daar zij de voor de gezondheid zoo onontbeerlijke versche lucht op verschillende plaatsen belet door te stroomen en de politie belemmert om datgene binnen de wallen te verrigten, te weren en naar buiten te brengen wat nadeelig voor den gezondheidstoestand der ingezetenen is, ja geoordeeld wordt de vruchtbare bron van herhaaldelijk terugkeerende verwoestende ziekten te zijn.

Doch, Sire! indien adressanten durfden onderstellen, dat U. M. ongenegen zoude zijn om waar zoo vele belangen zich vereenigen, waar door de derde magt in den staat voor de geheele bevolking van een gewest eene ernstige en hoogst belangrijke bede voor Uwen troon wordt gebragt, dien toe te staan en te vervullen, dan zouden zij in weerspraak zich betoonen met hetgeen zij bij den aanvang van dit adres te kennen gaven en opregtelijk gevoelen. Neen, Sire! zij weten, de Staten van Groningen gevoelen het, dat Uwe Majesteit aan hoogstdeszelfs bekende welwillendheid alleen in deze belangrijke zaak niet zal kunnen of mogen toegeven, — dat andere hoogere belangen dan van een gewest zullen moeten getoetst, beoordeeld, gewogen worden, dat in een woord het strategisch belang van den Staat al of niet inwilliging der bede zal behooren te beslissen. Deze hoogst aangelegen zaak, van hoe grooten invloed ook op hun verzoek, te beoordeelen en van zoo gering eene waarde te achten, dat adressanten zouden durven wanen, dat haar gewigt den evenaar niet in hun nadeel zoude kunnen doen omslaan, vermeten zich de Staten van Groningen niet.

Zij erkennen gaarne en met eerbied en achting voor den krijgsmansstand, dat rustige en vredelievende onderdanen als zij zijn en hunne gewestgenooten met hen, het hun ten eenenmale ontbreekt aan die krijgskundige kennis en wetenschap, welke vereischt wordt om te beslissen of Groningen uit de rij der vestingen van Nederland tot eene noodige verdediging van deszelfs gebied gemist kan worden of niet. En toch gevoelen zij, dat die vraag toestemmend zal moeten beantwoord worden om van hunnen Koning te kunnen erlangen, wat zij van Hoogstdenzelven vragen.

Sire, het bewustzijn alleen, dat door der zake kundige mannen de meer of mindere noodzakelijkheid van het behoud der vesting Groningen verschillend is en wordt beoordeeld, — de twijfel, die bij deskundigen bestaat, of de aanleg van zoovele kunstwegen als thans het gewest doorsnijden en allen op het middenpunt Groningen uitloopen, de mogelijkheid om haren omtrek door het inlaten van den zeevloed voor het grootst gedeelte te inunderen en alzoo buiten het bereik van eenen vijand te stellen, waardoor zij als vesting hare waarde verliest en dan bij eene inhoudsgrootte van ruim 209 b. met hare wallen en grachten en eene bevolking van meer dan 34000 zielen onverdedigbaar zal bevonden worden en de ervaring, die de geschiedenis van vroegeren en lateren tijd aan de hand geeft, al men binnen ons vaderland zoo menige versterkte plaats door eene veranderde krijgstaktiek in opene en vrije plaatsen ziet herschapen en waardoor ook bij verandering van het thans bestaande verdedigingsstelsel Groningen welligt zal kunnen worden gemist, dit alles te zamen, Sire! doet adressanten de hoop koesteren, dat hunne bede en die hunner gewestgenooten door hunnen Koning zal kunnen worden verhoord. En waar die hoop flikkert, waar zulk een licht straalt zelfs midden door de hechte en hooge wallen naar buiten dringt, in het verschiet de verwezenlijking van zoo menige grootsche onderneming niet alleen aanbiedt, men eene geheele bedrijvige vervorming en ontwikkeling van inspanning en arbeid, van voorspoed en welvaart doet ontwaren, daar, adressanten vertrouwen het, zal, zoo het kan, WILLEM VAN ORANJE de bede van Groningen verhooren om de hoofdplaats van hun gewest als vesting van Nederland op te heffen.

Hetwelk zijn doende,

De Staten der Provincie Groningen.

Hierop wordt eene schorsing gehouden.

Na de schorsing brengt de commissie omtrent de plannen ter graving en verbetering van het Winschoterdiep en het heden morgen ingekomen voorstel van de gemeente Groningen op nieuw rapport uit en adviseert 1) om te besluiten als in haar vorig rapport is voorgesteld en 2) het voorstel van Groningen in advies te houden.

Na langdurige beraadslagingen over de al of niet behandeling dezer zaak en verder over de conclusie van het rapport, waarbij de heer QUINTUS als amendement voorstelde 1° het antwoord van de gemeente Groningen als voldoende aan te nemen en 2° Ged. Staten te magtigen alle zoodanige maatregelen te nemen als kunnen strekken tot de graving van het Winschoterdiep, — wordt dit amendement met 32 tegen 6 stemmen verworpen. (*Voor:* de heeren *H. B. Onnes*, *de Sitter*, *J. W. Quintus*, *Mesdag*, *van Ittersum* en *Lohman*.)

Het advies der commissie wordt hierop met 33 tegen 5 stemmen aangenomen. (*Tegen:* de heeren *de Sitter*, *J. W. Quintus*, *Mesdag*, *van Ittersum* en *H. B. Onnes*.)

Deze Novembervergadering wordt hierop door den voorzitter in naam des Konings gesloten.

Tweede Kamer der Staten Generaal.

Wij hebben in ons vorig nommer medegedeeld, dat de algemeene beraadslagingen over de begrooting van 1856, reeds bij de tweede zitting (en dit mag wel een ongewoon verschijnsel heeten) zijn gesloten. Wij komen hier op die beraadslagingen terug, om iets uitvoeriger die redevoeringen weder te geven, die slechts ter loops door ons zijn aangestipt of waarvan nog in 't geheel niet is gesproken.

De heer *Zijlker* dan herinnerde, hoe hij meermalen verpligt was zijne stem tegen de begrooting uit te brengen. Ditmaal echter zijn er omstandigheden, die zijne stem beheerschen. In de eerste plaats vraagt hij, of eene verandering van het ministerie wenschelijk te achten is met het oog op het buitenland. Hij beantwoordt die vraag ontkennend. — Ten tweede moet hij opmerken, dat, schoon hij bij het ontstaan van dit ministerie daarmede weinig was ingenomen, hij thans eene aftreding niet wenschelijk zou achten, omdat hij maar al te zeer vreest, dat er anderen zijn, die een' begeerigen blik op het roer van Staat slaan, om beginselen te doen zegevieren, die hij noodlottig acht voor het land. — Ten derde acht hij eene aftreding niet wenschelijk met het oog op onzen inwendigen toestand. Hij wijst daarbij op de handelingen der ultra's van de verschillende partijen. Hij wijst er wijders met leedwezen op, hoe de fakkel van verdeeldheid, vijandschap en haat wordt opgeheven en dat nog wel in naam eener godsdienst, die niets dan verdraagzaamheid en verbroedering wil. Onder die omstandigheden zou hij eene aftreding van het Bewind gevaarlijk achten, omdat daardoor de pogingen van hen, die verdeeldheid aankweeken, maar al te zeer in de hand zouden gewerkt worden. — Hij constateert in de vierde plaats, dat deze Regering in de kwestie van het accijns-stelsel en het ontheffen van de mindere klasse, eene groote schrede voorwaarts heeft gedaan op den weg door spr. steeds voorgestaan, en dat zij ook laatstelijk door de intrekking der verhooging van opcenten, blijk heeft gegeven dat zij dien weg niet wil verlaten.

Alle deze redenen zijn voor hem voldoende om in de gegeven omstandigheden het ministerie niet te bestrijden; behoudende hij zich evenwel voor om enkele hoofdstukken, waartegen hij overwegende bezwaren heeft, af te stemmen, vermits hij de uitgaven daarvoor aangevraagd, te hoog beschouwt in verhouding tot onze financiële krachten en niet geschikt om het evenwigt tusschen middelen en uitgaven te bewaren.

De heer *Groen van Prinsterer* beschouwt de weinige opgewektheid, om in algemeene en politieke beschouwingen te treden, welke thans schijnt te bestaan, als een der bedroevende verschijnselen van den toestand, waarin ons vaderland verkeert. Hij vreest, dat men juist daardoor niet zal bereiken hetgeen men wenscht. Bij eene begrooting kan er niet alleen sprake van cijfers zijn. En wanneer men dan noch bij het adres, noch bij de begrooting over politiek kan spreken en men ook geen vriend is van interpellatiën, wanneer zal men dan spreken? Het zou dan de strekking hebben als of het voornemen bestond de bevoegdheid der Kamer tot spreken te ontnemen. Spr. vraagt of er welligt dit jaar niet bijzonder aanleiding is om te spreken, met bezadigdheid, maar met vrijmoedigheid. Hij wijst daarbij op hetgeen buiten de Kamer door de drukpers gezegd wordt. Het volk heeft het regt, zijne gevoelens ook in deze Kamer te doen hooren. Spr. gelooft, dat het bij de tegenwoordige desorganisatie en verwarring der rigting, in deze Kamer noodig is te constateren het standpunt waaruit iedere rigting de gesteldheid van het Vaderland en van het Ministerie beschouwt. Spr. zal daartoe eene historische schets leveren, en doen uitkomen zijne denkbeelden en die zijner vrienden over den tegenwoordiging toestand van Nederland.

Naar zijn inzien, is de tegenwoordige toestand het gevolg van het miskennen der Christelijke beginselen en van het huldigen der revolutionaire denkbeelden, die inzonderheid in 1848 de bovenhand hebben bekomen, tot dat in 1853 eene gebeurtenis heeft plaats gehad, welke het gevaar heeft aangeduid van de lijdelijkheid van het vorig Bewind, waardoor, onder den naam van liberaliteit, de weg aan het ultramontanismus meer gemakkelijk is gemaakt, en onder de leus van „regt voor allen," het regt der Protestanten werd miskend. Hem is voorgekomen, dat dit de zin is geweest van de beweging, die zich in April heeft geopenbaard; — dat de verontwaardiging van die dagen aanleiding heeft gegeven tot de vorming van het tegenwoordig Ministerie, en de roeping van dit Bewind is geweest, handhaving der Grondwet in eenen Christelijk geschiedkundigen zin.

Naar het oordeel van den spreker, is aan deze roeping niet beantwoord; zijn de personen veranderd, maar zijn de beginsel dezelfde gebleven; — heeft men al dadelijk getracht het gebeurde te verzachten, en heeft men geschroomd het hartelijk woord des Konings met een even hartelijk woord te beantwoorden. Bovendien werd van dit Bewind verwacht, dat het meer waarborgen zoude geven voor het naleven der monarchale beginselen, en tegen het ondernemen van roekelooze grepen in ons geldelijk stelsel; maar heeft het ook in dit opzigt gefaald, en, als 't ware bij een' wedren met de oppositie, eene soort van regeringloosheid doen ontstaan, welke het zeggen heeft geregtvaardigd, dat de oppositie de regerende partij is geworden.

De spreker verklaart, de stoffelijke belangen geenszins voorbij te zien, en te hopen, dat de Oost-Indische baten nimmer zullen ontbreken; maar hij heeft, zonder deze baten,

weinig gunstigs in onzen inwendigen toestand kunnen bespeuren. Hij twijfelt ook, of het een verblijdend teeken is, dat een der Groninger afgevaardigden zich thans afkeerig betoont van een strijd tegen het Ministerie; maar hij meent, dat dit wel kan strekken om het in 't leven te behouden.

De *Minister van Buitenlandsche Zaken* meent, naar aanleiding der rede van den heer *Groen*, het woord te moeten opvatten. Die spreker heeft in den aanvang zijner rede er van gewaagd, dat men den schijn moest vermijden, alsof men buiten de Kamer meer moed had tot spreken, dan binnen dezelve en dat hij daarom discussie wenschelijk achtte. Er behoort inderdaad, zegt de minister, niet veel moed toe, om een' minister aan te randen in de Kamer, veel min daar buiten. Maar hij maakt evenwel een groot onderscheid tusschen het een en het ander en wil gaarne aannemen, dat in deze Kamer alleen gehandeld wordt uit een gevoel van vaderlandsliefde en geenszins om de inzigten van deze of gene partij te bevorderen of om dezen of genen persoon te verwijderen. Na dit inleidingswoord komt de minister tot dat gedeelte der rede van den vorigen spreker, hetgeen deze noemde, eene historische schets, maar hetgeen hij, minister, noemt eene verzameling van feiten, met inlassching van een aantal verkeerde uitleggingen. Hij begint met April 1853; met de vorming van het Ministerie, dat op dit oogenblik, met verwisseling van eenige specialiteiten, nog bestaat en dat steeds gehandeld heeft in één' en denzelfden geest en waarin, wat men daarover ook verspreid hebbe, zich nimmer eenig verschil van gevoelen heeft geopenbaard.

Ten onregte heeft de vorige spreker beweerd, dat de roeping van dat Ministerie zou zijn geweest de handhaving der grondwet in een' Christelijk geschiedkundigen zin, — dat dit Ministerie al dadelijk zijne roeping in een programma daarvan heeft doen kennen, en dat in dit programma daarvan met geen woord is gewaagd; — dat de ministers van dien tijd persoonlijk vreemd zijn geweest aan de beweging, en door den Koning zijn geroepen om regt te doen wedervaren aan het gekwetst gevoel van een deel des volks, zonder daarom het andere gedeelte te krenken.

Terugkomende op de door den spreker aangevoerde daden, doet de minister opmerken, dat de wet op de kerkgenootschappen, waarvan de spreker niet heeft gewaagd en die toch zoo zeer is bestreden, geen blijk heeft opgeleverd van eene laakbare toegeeflijkheid; — dat, indien de Koning een hartelijk woord heeft gesproken, de ministers toch zeker daartoe hebben medegewerkt; — dat dat Ministerie teregt heeft getoond, met de partij, aan welker hoofd de spreker staat, geen bondgenootschap te willen aangaan, vermits het, onder dergelijke omstandigheden, geene twee maanden in stand had kunnen blijven; maar dat het ministerie daardoor geenszins de oorzaak van de beweging van 1853 heeft miskend.

De minister ontkent, dat het Bewind tot de afschaffing van de belasting van het gemaal is gedwongen; en beweert voorts, dat eene ontlasting van eene der eerste levensbehoeften steeds gelegen is geweest in zijne rigting; — dat daardoor geene regeringloosheid geboren; — dat daardoor wel verschil, maar geene breuk is ontstaan met hen, die het Bewind hebben ondersteund; maar dat dit verschil is geweest van een' voorbijgaanden aard; dat hij zich daarover verheugt, want dat, indien dit anders ware geweest, hij zijne betrekking niet zou hebben behouden.

Naar het oordeel van den minister, is de vermenging der verschillende partijen of schakeringen geen ongeluk, maar is het handhaven van het monarchale beginsel het eenige, 't welk in ons land tot aller welzijn kan strekken; — zoude de regering eener partij gevaarlijk zijn voor het vaderland en het koningschap; — het bestuur in het Parlement overbrengen en tot niets leiden dan tot het aanvuren van twist en tweedragt. Hij erkent, dat er bij de gunstige verschijnselen, waarop in 's Konings aanspraak is gewezen, zich ook bedroevende voordoen, maar vermeent, dat deze niet aan de Regering te wijten zijn. Hij vraagt ten slotte, of dan de toestand van ons land tot het buitenland zoo gunstig is, dat de door hem bedoelde spreker daarin eene aanleiding kan vinden om eene redevoering te houden, waardoor aller driften en hartstogten zoo zeer kunnen worden gaande gemaakt; — dat eendragt in het vaderland meer dan ooit hoogst wenschelijk is, en dat hij die medewerkt om dezelve te bewaren, eene weldaad bewijst.

De heer *Storm* acht zich verpligt eene waarschuwende stem tot de Regering te rigten, wegens de ongelijkheid, die men bemerkt bij het begeven van posten en bedieningen van den Staat, zoodat het zelfs schijnt dat in eene Katholijke provincie, gelijk Noordbrabant, een deel der bevolking daarvan wordt uitgesloten. Het is verre van hem, dat hij eene verdeeling der posten gelijkelijk naar de maatschappelijke bevolking verlangt; hij is de eerste, die wenscht, dat men bij de benoeming tot ambten uitsluitend op kunde, geschiktheid en braafheid let, maar hij wenscht toch, dat die verdeeling niet zóó plaats vinde, dat men, in weerwil van het talent en braafheid, onwillekeurig aan achteruitstelling der Katholijken moet denken.

Hij staaft dit met enkele voorbeelden in de provincie Noordbrabant en wijst bijzonder op het notariaat, waarbij het toch vooral wenschelijk is, dat men ten genoege der bevolking handelt. Ook in andere provinciën is het niet beter gesteld. Nu zou hij gaarne willen aannemen, dat ministers niet altijd uit eigen oogen kunnen zien, maar op de rapporten van anderen moeten afgaan; maar dan moest hij bij de departementen van algemeen bestuur meer gelijkheid en regtvaardigheid waarnemen, 't geen echter niet het geval is, zoodat men onwillekeurig aan opzet moet denken.

Nu kent hij wel de tegenwerping, dat bij de Katholijken gemis aan geestontwikkeling is; en dat zij geene opleiding tot hoogere staatsambten hebben gehad. Hij geeft dat voor een oogenblik toe, maar dan moest het gevolg daarvan toch zijn, dat de Katholijken eenige tegemoetkoming verkregen bij de vervulling van geringere betrekkingen, waartoe niet die hoogere capaciteit of geniale vlugt gevorderd wordt. Ook dit is, bepaaldelijk wat de ontvangers in Noordbrabant aangaat, niet het geval. Spr. meent dus, dat de bepaling van art. 166 der grondwet, ten aanzien der Katholijken in Noordbrabant, niet in het oog wordt gehouden. Hij eindigt met de herinnering dat de ministers ook dat voorschrift der grondwet met solemnelen eede hebben bezworen.

De heer *van Bosse* kan zich niet vereenigen met de uitlegging van sommige leden, als zoude de Kamer niet het volle regt van beoordeeling van de posten der begrooting hebben. Dat regt is haar verzegd bij art. 119 der Grondwet. Hij betreurt het, dat thans eene begrooting is voorgedragen, die met een schijnbaar deficit van *f* 330,000 sluit, een gevolg van de vermeerdering van uitgaven en eene vermindering van ontvangsten.

Het is des te betreurenswaardiger, omdat de Reg. tot maatregelen hare toevlugt neemt, die hij zeer gevaarlijk acht. Nam zij de verpligting tot amortisatie aan, dan had het bedrag daarvoor niet uit de gewone inkomsten, maar uit het domeinfonds moeten worden ontleend. Eene niet mindere fout is het, dat zij de koloniale bijdragen met 1 millioen heeft vermeerderd.

Hij zal stemmen tegen die hoofdstukken der begrooting, waarvan het bedrag hem te hoog voorkomt, met voorbehoud van zijne stem over de wet op de middelen.

De *minister van financiën* begint zijne rede met te verzekeren, dat bij de Regering volstrekt geene achterhoudendheid in de mededeeling van inlichtingen of het doen van opgaven, omtrent 's lands toestand, bestaat, maar dat zij die in de memoriën van toelichting niet op hare plaats acht, daar de openbare beraadslagingen aanleiding genoeg geven tot het verstrekken van inlichtingen.

Z. Exc. geeft hierop te kennen, dat de Regering bij hare voorstel tot afschaffing van den gemaal-accijns niet heeft gezwicht voor de eischen van eene partij; dat zij daarbij niet het oog heeft gehad op het verlangen der Kamer, maar op de behoeften van het volk. Hiervoor kon en mogt zij, in deze oogenblikken van duurte, nu alle buitenlandsche regeringen verschillende maatregelen nemen, om aan de behoeften hunner natiën zoo veel mogelijk te gemoet te komen, niet blind blijven voor de behoeften van het Nederlandsche volk. De Regering kan thans zeggen: wij hebben gedaan wat wij konden.

Wat de middelen betreft, verklaart de minister overtuigd te zijn, dat de dienst in 1856 geen nadeelig slot zal opleveren, ook zonder te rekenen op meerdere koloniale baten.

Met betrekking tot het benoemen van ambtenaren, verzekert de minister, dat bij hem geene godsdienst-belijdenis in dat opzigt in aanmerking komt, en dat, als men te dien aanzien zich op statistieke opgaven wil gronden, men zich niet tot eene enkele provincie behoort te bepalen.

De heer *Groen* vat nogmaals het woord op om te verklaren dat hij geenszins eene oorlogsverklaring tegen het Ministerie of tegen de ministers heeft bedoeld, maar alleen heeft willen doen uitkomen, dat bij het Kabinet de geschiedkundige oorsprong maar al te spoedig in vergetelheid is geraakt. — Te dien aanzien merkt de spreker, onder anderen, aan, dat de onpartijdige geschiedenis zal leeren, of bij de beweging van 1853 niet is verlangd de handhaving van de Grondwet, in eenen Christelijk geschiedkundigen zin, maar tevens in een' algemeenen zin, die door al de gezindten werd begeerd, tegenover de vrijzinnige rigting? — Volgens den spreker, heeft het Bewind zijn doel om de gemoederen te bevredigen niet bereikt, en zal dit niet gelukken voor dat door een krachtig Gouvernement elke suprematie wordt geweerd, en aan de billijke eischen van elke gezindte, zonder kwelling, wordt voldaan.

De *minister van buitenl. zaken* antwoordt, dat hij met genoegen heeft gehoord, dat de vorige spreker geene vijandschap tegen het Ministerie koesterde.

Verder doet Z. Exc. nog nader uitkomen, hoe ongegrond de aanvallen zijn van elders tegen het Ministerie gerigt. Dit wil een krachtig Gouvernement, hetwelk de wet handhaaft, maar geen valsche steunsels in godsdienstige twisten, welke men van zekere zijde steeds tracht aan te blazen.

De *minister van justitie* verdedigt zich mede tegen den heer *Storm*, en zegt, dat zoowel de vorige als deze Regering heeft getoond, dat zij art. 166 der grondwet in het oog hebben gehouden, ook wat bepaaldelijk de notarissen in Noordbrabant betreft.

Nadat over dit laatste punt nog eenige heeren hunne denkbeelden hadden gewisseld, werden de algemeene beraadslagingen gesloten.

De aanneming met algemeene stemmen van hoofdstuk I (*Huis des Konings*) is reeds medegedeeld.

In de zitting van Zaturdag werd hoofdstuk II (*hooge collegiën van staat en kabinet des Konings*) mede met algemeene stemmen aangenomen.

Daarna werden de beraadslagingen geopend over hoofdstuk III (*Buitenlandsche Zaken*).

De heer *Rochussen* bespreekt drie punten, welke reeds in het voorloopig verslag behandeld zijn, namelijk: 1) de aansluiting van den spoorweg van Arnhem tot Oberhausen, welke hij hoopt, dat in het dringend belang van Nederland, spoedig tot stand zal komen; 2) de vaste brug over den Rijn bij Keulen, waardoor belemmering van de vrije scheepvaart in het algemeen kan ontstaan, weshalve hij op grond van art. 67 der Mainzer overeenkomst er bij den minister op aandringt, dat deze pogingen zal aanwenden, dat die brug zóó worde vervaardigd, dat schepen en booten ook met staande masten of schoorsteenen daaronder kunnen doorvaren, en 3) de opheffing van scheepvaartregten op den Duitschen Rijn, waarop hij ernstig aandringt, vooral daar Nederland is voorgegaan met opheffing van alle regten op den Rijn, ook zelfs van het vaste regt.

De heer *van Goltstein* bespreekt de handhaving van onzijdigheid; hij gelooft dat het niet genoeg is eene lijdelijke en afwachtende houding aan te nemen, maar dat men ook in tijds bedacht moet zijn om de gevaren af te wenden, waardoor men de onzijdigheid zou kunnen verliezen. Tot opheldering van zijne meening, wijst hij op onze verhouding tot den Duitschen bond, waartoe eene onzer provinciën behoort. Niet ten onregte heeft men van den aanvang af van die dubbele betrekking moeijelijkheden voorspeld. Hij acht zich verpligt, de aandacht der Regering op dat gewigtig punt te vestigen. Wijders beveelt hij aan de zorg der Regering aan dat zij de noodige waarborgen stelle, opdat zij, die geroepen worden de belangen van Nederland in het buiten- land te vertegenwoordigen, de noodige bekwaamheid daartoe bezitten. In het diplomatiek examen ziet hij dien noodigen waarborg niet.

De heer *van Bosse* vraagt of de kwestie van den Sondtol reeds zoo ver gevorderd is, dat er eene bepaalde bijeenkomst van diplomaten, tot dat einde, zal plaats vinden, met het doel om dat vraagstuk tot eene beslissing te doen geraken.

De heer *Mackay* behandelt verschillende punten. Hij gelooft ook dat de band met den Bond, hoe langer hoe meer, eene zaak van groot gewigt wordt; onze neutraliteit zou daardoor kunnen bedreigd worden. Hij acht het dus doelmatig dat bij tijds voorzorgen worden genomen.

Verder gelooft hij niet, dat onze neutrale positie zoodanig moet zijn, dat we ons als het ware geheel verzaken. Nederland mag nooit neutraal zijn, als het geldt de behartiging van regten en vrijheden. Daarom is het van wezenlijk belang, te letten op de vertegenwoordigers, die kunnen gebezigd worden tot vervulling van de rol, die aan Nederland naar buiten betaamt.

Hij ondersteunt het gevoelen van den heer *Rochussen* ten aanzien van de Rijn-kwestie. Hij is ook het denkbeeld toegedaan, om krachtige vertoogen te rigten, daar Nederland regt heeft op den vrijen Rijn en dit houden moet.

Eindelijk spreekt hij met een enkel woord over het tafelgeld des ministers. Hij vindt in deze aanvraag een zeker stelsel, dat hij niet kan goedkeuren. Vroeger was daarvoor *f* 6000 uitgetrokken. Later werd daarvoor niets en nu eene som van *f* 4000 aangevraagd. Hier is dus een denkbeeld van transigeren. Hij had liever gezien dat, zoo de zaak gevorderd werd, men het geheele bedrag had aangevraagd, want men kan toch moeijelijk beoordeelen, hoeveel een minister voor zijne tafel noodig heeft.

De heer *van Hoëvell* vraagt of men in het buitenland wel veel vertrouwen stellen kan op de politiek van den minister, als die politiek althans even beweegelijk is als die van het binnenland, wat hij wel moet opmaken uit hetgeen omtrent de toelating van consuls in onze koloniën is voorgevallen.

Afgescheiden daarvan, zegt spr., bezwaar te hebben tegen deze begrooting, omdat daarin een kiem gelegen is van het stelsel om onze diplomatie hooger te bezoldigen; omdat daarop voorkomt de post voor het tafelgeld; en omdat daarop geplaatst is een post voor geheime uitgaven.

De heer *van Lennep* herinnert hetgeen hij vroeger gezegd heeft omtrent de noodzakelijkheid tot verhooging van de traktementen der buitenlandsche gezanten, en betreurt het dat de minister geen beginsel heeft aangenomen, welk ook, omtrent de representatie van ons land in het buitenland.

De *minister van buitenlandsche zaken* beantwoordt in het breede de ter sprake gebragte bedenkingen. Hij merkt aan, dat de onzijdigheid van den Staat naauwkeurig wordt gehandhaafd, en dat het tot dus verre niet is gebleken, dat daarop inbreuk is gemaakt. Naar des ministers oordeel, kan de betrekking tot het Duitsch Verbond, voor zoo ver die berust op een verdrag, vóór den oorlog aangegaan, onze onzijdigheid niet schaden. Hij oordeelt die betrekking van Limburg tot Duitschland wel niet wenschelijk, maar meent, dat, daar zij bestaat, men haar moet nemen zoo als zij is.

Verder doet de minister uitkomen, dat Pruissen even veel belang heeft bij de aansluiting der spoorwegen, als Nederland, en alzoo bij de eerlijke uitvoering van het deswege gesloten traktaat; dat hij niet gelooft, dat de aanleg van eene vaste brug over den Rijn bij Keulen aanleiding zal geven tot het lastbreken der schepen; dat hij, wat de scheepvaartsregten betreft, niet, dan in den hoogsten nood, gestemd is voor represailles, maar dat men, als het al te lang gerekt geduld miskend wordt, eindelijk wel daartoe zou moeten komen.

Ten aanzien van den Sond-tol verklaarde Z. Exc., dat de Nederlandsche gezant, welke de conferentie zal bijwonen, in last heeft om te vernemen, wat men begeert, zonder iets ten aanzien van ons regt te prejudiciëren.

Ten slotte zegt Z. Exc., dat hij onbewegelijk is in *beginselen*, maar niet in zaken. Men moet met den tijd medegaan en Z. Exc. hoopt nog lang zulke blijken van bewegelijkheid te geven.

Na deze rede hebben nog geantwoord en nadere ophelderingen gevraagd of gegeven de heeren *van Hoevell*, *van Bosse*, *van Goltstein*, *Rochussen*, *van Zuylen van Nyevelt* en *de minister van buitenl. zaken.*

Daarna zijn de algemeene beraadslagingen gesloten en die over art. 1 geopend, luidende: *Traktement en tafelgeld van den Minister f* 16,000.

De heer *Reinders* stelt als amendement voor, uit dit artikel weg te laten de woorden: *en tafelgeld*, en de som te verminderen met *f* 4000, en alzoo te brengen op *f* 12,000. Hij zegt, na het vroeger besluit der Kamer, waarbij zijn vorig amendement met groote meerderheid is aangenomen, weinig tot toelichting van zijn amendement noodig te hebben.

De heer *Dommer van Poldersveldt* was vroeger tegenstander van representatie-gelden. Hij is, even als de minister, in zoo verre van zijn gevoelen teruggekomen, dat er omstandigheden kunnen bestaan, waarbij het voor de toekomst noodzakelijk kan zijn zoodanige gelden toe te staan. Hij had gewenscht, dat de minister dit ook zoo had begrepen. Als middenweg stelt hij voor den post op de begrooting te behouden, maar die voor memorie uit te trekken, dan zou in de bezwaren voor het vervolg voorzien zijn.

De heeren *Storm van 's Gravesande*, *Hugenholtz* en *van Hoëvell* ondersteunen het amendement van den heer *Reinders.*

De heer *van Akerlaken* treedt op als verdediger van de representatie-kosten en de daarvoor uitgetrokkene som.

De *minister van buitenl. zaken* zegt hierop, openhartig en vrijmoedig te zullen spreken. Hij zal zijn persoonlijk belang geheel ter zijde stellen. Conveniëert het den Staat niet den minister te doen representeren, dan moet hij weten, of het hem conveniëert den Staat te dienen. Hij verklaart zich hierop tegen de beide amendementen en verdedigt de uitgetrokkene som van *f* 4000.

De Kamer, zegt Z. Exc. ten slotte, is vrij. Hij wil van de zaak geene de minste personele kwestie maken, maar hij herhaalt het, dat de minister, die kostbare representatiën te doen heeft, niet gelijk gesteld kan worden met andere ambtenaren, die daarvoor geene uitgaven te doen hebben.

Nadat de heeren *Dirks* en *Rochussen* zich voor het tafelgeld hadden verklaard, komt de *minister van justitie* terug op de algemeene beraadslagingen en verdedigt het Ministerie tegen de onregtvaardige beschuldiging, als zoude het eene weifelachtige politiek hebben. Welke is de gang van het Ministerie? Getrouw te blijven aan de grondwet bovenal, en overigens het programma zijner optreding te volgen.

Het vraagt niet, als er sprake is van afschaffing van belasting, of het de geest der oppositie is, ten einde om die reden niet tot de afschaffing over te gaan. Als uit de oppositie een wensch te voorschijn komt, dien wij deelen kunnen, dan nemen wij dien aan. Als een voorstel, van welke zijde ook afkomstig, in het belang van het Vaderland is, dan nemen wij dat aan. Dit is de gang van het Ministerie.

Dit moet het hoofddoel van elke eerlijke Regering zijn. En nu acht Z. Exc. zich verpligt, als lid van het Ministerie te verklaren, dat het 't Ministerie geweest is, hetwelk de tegenwoordige post op nieuw op de begrooting gebragt heeft en zulks in het belang van den Staat, omdat ook met die som, de minister van buitenl. zaken, wil hij de betrekking met betamelijkheid en eer vervullen, de kosten van zijn departement moeijelijk bestrijden kan.

Als Z. Exc. ziet wat thans plaats heeft, dan gaat men volgens hem den weg van den gierigaard. Van halfjaar tot halfjaar worden er wetten aangeboden tot delging van schuld. Men ziet de schatkist schatten op schatten stapelen, en men onthoudt het noodige aan de Regering. Het is geen geregelde gang van zaken, als men niet voldoet hetgeen voor het Staatsbeheer noodig is.

Z. Exc. vraagt het, bepaald aan hen die te 's Gravenhage wonen, of niet elk der ministers, die leven wil in zijn' stand, zonder vertoon, meer behoeft dan zijn tegenwoordig inkomen; of het niet noodig is, dat de min. van buitenl. zaken meer dan *f* 12,000, minstens *f* 16,000 hebbe om te leven zoo als hij moet en om te gaan met de diplomatie in zijne betrekking?

Wegens het ver gevorderde uur, worden de verdere discussiën verdaagd tot Maandag.

Reeds hebben wij met een enkel woord gewaagd van de wetsvoordragt tot regeling van de zamenstelling der regterlijke magt en het beleid der justitie. Ziehier deswege een meer uitvoerig overzigt:

Het ontwerp, in 95 artikels vervat, is verdeeld in vijf afdeelingen. De 1ste handelt over het te regelen onderwerp van wetgeving in het algemeen. De 2de en 3de afdeeling behandelen, ieder afzonderlijk, eerst het beleid der justitie in *burgerlijke* zaken, vervolgens het beleid der justitie in *strafzaken.* De 4de afdeeling handelt over het regtsgeding in *cassatie.* De 5de regelt de zamenstelling der regterlijke magt in het bijzonder. Met enkele overgangsbepalingen wordt de wet besloten.

De Regering heeft gemeend bij het ontwerpen dezer wet niet uit het oog te moeten verliezen, dat de thans bestaande zamenstelling der regterlijke magt 17 jaren in werking is; dat bijna alom gebouwen voor de bestaande rijkscollegiën zijn gesticht en vele belangen zich daarnaar hebben gevoegd. De minister heeft daarom zijne denkbeelden omtrent de regterlijke inrigting in beginsel behoudende, die zooveel mogelijk in verband met den tegenwoordigen toestand gebragt.

Al de regterlijke collegiën die thans bestaan, vindt men dien ten gevolge, schoon sommige eenigzins in getal verminderd, in de voordragt terug.

Intusschen is in burgerlijke zaken één der graden van jurisdictie uit de regterlijke zamenstelling geligt, ten einde bezuiniging voor den Staat en de twistende partijen te verkrijgen. Daartoe worden de arrond.-regtbanken, in de hoofdplaatsen der provinciën gevestigd, met de geregtshoven inéén gesmolten.

Deze provinciale geregtshoven zullen alsnu belast zijn 1) met al hetgeen in de andere arrondissementen eener provincie door de arrond.-regtbank verrigt wordt, en 2) met de criminele en verdere regtspraak der thans bestaande hoven, behoudens de wijziging van hooger beroep in burgerlijke zaken.

Het getal der kantongeregten is eenigzins ingekrompen. (Er zullen n.l. volgens dit ontwerp worden vereenigd de kantons:

(Noordbrabant)	Ginneken en Bavel en Breda;
(Gelderland)	Wychen en Nijmegen;
»	Doetinchem (stad) en Terborgh;
(Zuidholland)	Voorburg en Delft;
»	Vlaardingen en Schiedam;
»	Oud-Beijerland en 's Gravendeel;
(Noordholland)	Weesp en Naarden;
»	Enkhuizen en Medemblik;
(Zeeland)	Kortgene en Goes;
(Utrecht)	Maarssen en Loenen;
»	Rhenen en Wijk bij Duurstede;
(Friesland)	Holwerd en Dockum;
»	Hindelopen en de Lemmer;
(Overijssel)	Vollenhove (stad) en Steenwijk;
(Limburg)	Maastricht en Meerssen.)

De bevoegdheid der kantongeregten is, zoo in burg. als in strafzaken, ongeveer in den zin reeds bij het verslag van den 13den Nov. 1848 bedoeld uitgebreid.

Elf arrond.-regtbanken zullen wegvallen. De werkkring der regtbanken blijft zonder merkelijke verandering. Eenige zaken echter, thans tot hare bevoegdheid behoorende, zullen naar de kantonregten overgaan.

Het hooger beroep in politie- en correctionele zaken is in het ontwerp behouden. Bij de uitbreiding van de bevoegdheid der kantonregters, acht de Regering het bedenkelijk het beroep in politiezaken te doen vervallen. Ook was bezwaar tegen de afschaffing van dat beroep in correctionele zaken.

Het hooger beroep in criminele zaken is in deze voordragt niet opgenomen. De ondervinding sedert 1811 hier te lande gekregen, gaf er geene aanleiding toe; de groote bezwaren daaraan verbonden, wegen bij lange na niet op tegen de voordeelen welke men zich daarvan grootendeels ten onregte voorstelt. Het getal regters intusschen, dat ten criminele zal regt spreken, zal weder op *zes* gebragt worden, tot verhooging van alle wenschelijke waarborgen, ook in verband met eene eventuële afschaffing van het onderzoek van het hof in raadkamer.

Het hooger beroep in burgerlijke zaken is aan de prov. geregtshoven ontnomen en opgedragen aan den hoogen raad, met behoud van het middel van cassatie in burgerlijke zaken alleen voor die vonnissen, welke door de kantonregters en regtbanken in het hoogste ressort of door de regtbanken in hooger beroep worden uitgesproken.

Door deze wijzigingen zal eene bezuiniging ontstaan, in vergelijking met de loopende begrooting, van *f* 102,550, indien niet in die voordragt eene geheel nieuwe instelling ware begrepen, welker nut en noodzakelijkheid zich meer en meer doet gevoelen: die namelijk van vaste ambtenaren van het openbaar ministerie bij de kantongeregten.

De instelling der officieren van politie (art. 5 des ontwerps) zal, naar gemiddelde berekening, eene jaarlijksche nieuwe uitgave vorderen van *f* 68,450.

Met deze som derhalve moet de bezuiniging worden verminderd, die overigens het regtswezen naar het ontwerp oplevert.

In gevolge de overgangsbepalingen, genieten de thans bij de prov. geregtshoven en arr.-regtbanken aangestelde personen, voor zoover zij in de nieuwe zamenstelling der geregtshoven niet kunnen worden begrepen, een wachtgeld, bedragende ⅔ van hunne tegenwoordige bezoldiging, behoudens aanspraak op pensioen.

Ook de uitvallende kantonregters en griffiers genieten ⅔ van hunne tegenwoordige vaste bezoldiging als wachtgeld, behoudens aanspraak op pensioen.

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.

inspecteren, en dien hoop omwoelen, om te zien waaruit die mest bestaat?

En wanneer nu eene epidemische ziekte als de Typhus, die sedert 18 maanden in deze stad heerscht, en de Cholera, waarvan wij nu omtrent weder bevrijd zijn, komen invallen te midden eener atmosfeer, verpest door bovengenoemde uitdampingen, — wanneer die ziekten, na eerst de bewoners of buren te hebben aangetast, zich verbreiden in de nabijgelegene straten, en dan ook de gezondste en best onderhoudene woningen niet meer verschoonen, mag men toch vragen, of het verder aanleggen van zulke gevaarlijke broeinesten niet in het belang der openbare gezondheid moest worden geweigerd; — of het toegeven aan — en het bevorderen van industrie zoo verre mag gaan, dat daarom geen de minste acht meer wordt geslagen op de gezondheid der ingezetenen; — of men in eene van wallen omgevene vesting, bij zulke in het oog springende en *iederen ingezeten* bedreigende gevaren, mag staan blijven voor de koude formaliteit, van eerst een politie-reglement te moeten scheppen; — of het wel met eene gezonde uitlegging overeenkomt, dat de letter van het in den Raad aangehaald koninklijk besluit alle mogelijke verderfelijke, rottende en giftige verzamelingen zoude autoriseren, wanneer de naaste buren zich daartegen niet verzetteden; waarbij men nog dient op te merken, dat in zulk eene acte *de comm. et incomm* alleen wordt gevraagd de toestemming der naaste *bewoners*, veelal huurders, en nooit die der *eigenaars* van zulke huizen, die er veel meer belang bij hebben; — en eindelijk, of men nu niet voor het eerst de gelegenheid had moeten aangrijpen, om een te begin maken met het verbannen van alle zulke nadeelige vuilnishoopen buiten de wallen der stad?

Zoude er zoo veel onregt geschieden aan aanleggers van dergelijke verzamelingen, wanneer men hun verzoek alleen dáár ter plaatse toestond? — Of zulks reeds in andere steden van ons vaderland, waar tot hier toe de zaak der openbare gezondheid zoo geheel is verwaarloosd en op den achtergrond geschoven, heeft plaats gehad, is mij niet bekend; maar wel in vele groote steden van andere landen. Zoo verbood de minister van binnenl. zaken in een rescript van den 25sten October 1828 het aanleggen eener beenderenverzameling in Berlijn; — de prefect van politie te Parijs gelastte in 1835, dat alle verzamelingen, zelfs van enkelen mest, moeten worden aangelegd buiten de stad, en wel ten minste 100 mètres van den openbaren weg af, op straf van boete en gevangenis; nog veel meer verzwaard en uitgebreid bij ordonnantie van den 23sten October 1850; — te Minden bepaalde de koninklijke regering dd. 22sten December 1829, dat beenderen alleen buiten de stad mogen worden opbewaard, op eene plaats van goede luchtdoorstrooming, enz.

De belangrijkheid en de waarde der hier slechts zeer kort aangestipte zaken zal voorzeker op verschillende wijze worden beoordeeld: maar voor den Geneesheer is niets onverschillig, onbelangrijk noch verachtelijk, wanneer het geldt de gezondheid van zijn evenmensch; en ook op de schijnbaar allergeringste onderwerpen hiertoe betrekkelijk moge hij zijne aandacht vestigen met denzelfden ernst en ijver, als gold het de alleraangenaamste wetenschappelijke zaken, wanneer zij leiden tot praktisch-nuttige gevolgen. Maar het was van alle tijden het lot der Geneesheeren, dat zij meesten te velde trekken tegen zoo vele veroordeelen, tegen onkunde en eigenwaan, zonder dát men op hunne woorden veel acht sloeg: men zag in hunne opmerkingen vaak niet anders dan eene zucht tot vitterij, eene gril tot hervormen, tot het invoeren van nieuwigheden, — en ging grimlagchend voorbij. — Moge echter het goede zaad ook langen tijd verborgen blijven onder dorens en onkruid, eenmaal zal er een verwarmende zonnestraal komen, die het ten leven oproept.

GRONINGEN, 19 Nov. 1855. F.

Aan de Redactie van de Groninger Courant.

't Is een feit, d t ik, zoo noodig, met voorbeelden staven wil, dat enkele ouders bij wie aan huis de hier tegenwoordig nog al vrij sterk omgaande mazelen of roodvonk heerschen, zich niet ontzien, hunne nog gezonde kinderen bij voortduring naar school te zenden; 't is een feit, dat sommige meesters geen zwarigheid maken, om kinderen uit zulke huisgezinnen — den wolf in de schaapskooi — voortdurend op hunne scholen toe te laten. Mijne eenvoudige vraag nu is: of beider handelwijze — die van zulke ouders en van zulke meesters — geoorloofd is, en of er geene verordeningen bestaan, om die te beletten?

Door deze bescheiden vraag in uw dagblad op te nemen en ze zoo, als eene klagt van — zeker vele — bezorgde ouders onder de oogen te brengen van die bevoegd zijn, om in dezen uitspraak te doen, zult Gij onder anderen verpligten Uwen, thans zijne kinderen gedwongen t'huis houdenden

GRONINGEN, 20 Nov. 55. *Dienaar*
— A.

TELEGRAFISCHE BERIGTEN.

LONDEN, 20 November.

Het gerucht is hier ter beurze in omloop dat de vredesonderhandelingen heropend zullen worden.

Consols sluiten op 88⅞, 89.

AMSTERDAM, 20 November.

Ook hier waren geruchten in omloop, dat de vredes-onderhandelingen zouden hervat worden.

EFFECTEN-BEURS.

AMSTERDAM, 20 *November*.

NEDERLAND	Werk. Schuld	à 2½	pCt.	$62\frac{1}{16}$
Dito	Dito	» 3	»	73⅜
Dito	Dito	» 4	»	92⅛
OOSTENRIJK	Metalliek	» 5	»	$62\frac{13}{16}$
Dito	1851 en 1852	» 2½	»	$31\frac{15}{16}$
Dito	Nieuwe Litt. B	» 5	»	$72\frac{13}{16}$
Dito	Nation. Metall.	» 5	»	65⅞
SPANJE	Onb. Stukken	» 1¼	»	$19\frac{7}{16}$
Dito	Binnenl.	» 3	»	$32\frac{13}{16}$
PORTUGAL		» 3	»	40.
RUSLAND	Oblig. *Hope* 1798 en 1816	» 5	»	101.
Dito	1828 en 1829	» 5	»	99⅞
Dito bij *Hope*		» 4	»	74½
Dito bij *Stieglitz*		» 4	»	—
Wisselkoers op Londen		zigt		*f* 11,85.
Dito		2/m		11,70.

LONDEN, 20 *November*. Consols 88½.

PARIJS, 20 *November*. Fransche 3 pCt. 65.55.

WEENEN, 20 *November*. Niet ontvangen.

ZEETIJDINGEN.

Binnengekomen.

AMSTERDAM 16 Nov., *v. d. Meulen* Mercator, *Boelhouwer* Theodora Mechtelda en *de Winter* Zeeland, Bat.; *Bakker* Twee Gebroeders, Stockholm; — 17 *Mulder* Sirius, Bat.; *Smitje* Christ. Joh., Dantzig.

TEXEL 15 Nov., *v. Duivenboden* Egmond aan Zee en 17 *de Jong* 2 Gezusters, Yarmouth; *Ruiten* Verwachting, Boness.

VLIE 15 Nov., *Gort Jr.* Frouwina Steenhuizen, Anclam.

HELVOET 18 Nov., *van Driesten* Bellamy, Stockholm.

ZIERIKZEE 15 Nov., *v. Duin* Maria Adriana, Wilmington n. Rott.; terug uit zee *Kamminga* Elisab. en Johanna, n. Rangoon.

VLISSINGEN 16 Nov., *Muller* Charles Rogier, Rio de Janeiro.

St. HELENA 29 Sept., *de Haas* Min. v. Hall, Padang n. Amst.; *Jahannes* Onderneming, Bat. n. Middelb.

CALLAO 4 Oct., *Verheij* Delfshaven, Macao; — 10 *Schade* Margar., Chincha.

VALPARAISO 24 Sept., *v. Bentveld* Johanna Cornelia, Rott.

BUENOS AYROS 16 Sept., *Ontjes* Johanna Emilie, Rott.; — 22 *Roffker* Bacchus, Hamburg, om voor Amst. te laden.

MONTEVIDEO 21 Sept., *Zeilinga* Zeebloem, Hamburg.

SURINAME 7 Oct., *v. d. Griend* Pauline, Amst.

CURAÇAO 28 Sept., kapit. *von Römer* Ned. oorl. fregat Prins Alex. d. Nederl., Texel; — 5 Oct. *Molenaar* Nepthun en 22 *Buikes* Raphael, Amst., de eerst 20 dito derwaarts teruggekeerd.

MESSINA 31 Oct., *Meijer* Nicola Uil, Napels, 2 Nov. n. de Levant vertr.; *v. d. Weijden* Kleink., Levant; — 3 Nov. *Vos* Crescendo, Rott.

TRIEST 16 Nov., *Mink Jr.* Wilhelmina, Amst.

LIVORNO 9 Nov., *de Jonge* Petrus Jacobus, Rott.

SEVILLE 30 Oct., *Das* Hermanna Das, Hamburg.

CETTE 10 Nov., *Mulder* Zorg en Vlijt, Toulon.

LONDEN 14 Nov., *Kroll* Antje en Jansje, Koningsb.

Bij WIGHT 13 Nov., *Janse* Amicitia, Amst. en *Vis* Rotterdam, Rott., beide n. Batavia.

LIMERICK 13 Nov., *Boelfsema* Alphardt, Konst.

Bij St. ALBANS HOOFD 12 Nov., *v. Loenen* Henriëtte, Bat. n. Amst.

DARTMOUTH 13 Nov., *de Weerd* de Flecken Jovwer, Liv. n. Lond.

Bij GOUDSTAART 12 Nov., *Grivel* Nehallennia, Bordeaux n. Amst.; *Zoonenburg* Anna Maria Henriëtte, Santos n. Hamburg.

SWANSEA 15 Nov., *Kramer* Whampoa, Rott.

LEITH 14 Nov., *Nieboer* Maria, Memel; *Stroetman* Bertha Victoria, Koningsbergen.

NORTH SHIELDS 14 Nov., *de Winter* Geertruida Cath., Antw.; *Falom* Zorg en Vlijt, Hamburg; — 15 *Nijman* Komeet, Rott.

SUNDERLAND 14 Nov., *van Eijk* Clemens, Vlissingen.

GRIMSBY 14 Nov., *Stasse* op Hoop van Zegen, Dordrecht.

YARMOUTH 14 Nov., *Mulder* Antje, Gron.

HAMBURG 14 Nov., *de Jonge* Pollux, Antw.

BRUNSHAUSEN gepass. 16 Nov., *Warners* Tjard. Fenneg., Stockh.

GLÜCKSTADT 16 Nov., *Smit* Alegonda Rensina, Sunderland.

CUXHAVEN 16 Nov., Holl. kof Hinderika, Burnt Island.

GOTHENBURG 8 Nov., *Harding* Alida en *Lovius* Waakzaamheid, Koppenhage.

FREDERIKSTAD 23 Nov., *Vos* Catharina, Harl.; *Edema* Margritha Gesina, Delfzijl.

PILLAU 15 Nov., *Kroon* Vr. Wicherdina, Sunderland.

MEMEL 12 Nov., *Bernardus* Agatha Hendrika, Amst.; — 13 *Vos* Mathilda Helena, Cadix; *de Vries* Hillech. Annechina, Rendsburg.

STOCKHOLM 8 Nov., *Blouw* Annech., Lissabon; — 10 *Scherpbier* Remke, Stettin, om voor Holland te laden.

SANDHAMN 11 Nov., *Roelfsema* Orion en *Kwint* Margar., Stettin.

HOLTENAU 12 Nov., *Pronk* Geziena, Rostock n. Rendsb.; *Konterman* Vr. Renske, Nijborg n. Rotterdam.

RENDSBURG 12 Nov., *Oostra* Annechina, Dantz. n. Dreisielen; — 13 *de Haan* Jantje, Dantz. n. Halte; *de Jonge* Margaretha Meijering, Stettin n. Brussel; *Bakker* Zwaantina, Bandholm n. Holland; *Alberts* Gesina Jantina, Dantz. n. Halte; — 14 *Brouwer* Kooger Polder, Amst. n. Memel; *Reents* Wilhelmina, Londen n. Wolgast.

TONNINGEN 13 Nov., *Poorta* Tweelingen, Elbing n. Engel.; *Mulder* Eskea, Koningsb. n. Rott.; *Faber* Joh. Mulder, Nakskov n. Holl.

Vertrokken.

AMSTERDAM 17 Nov., *Leeuwe* Hendrika Jantina, Konst.; *Ruige* Cameleon, Liverpool; *Huisman* Andreas, Hamburg.

TEXEL 16 Nov., *Carst* Wilhelmina Lucia, Newc.; — 17 *Zwanenburg* Albina, Suriname; *Scholtens* Lorelij, Newyork; *Besseling* Elsiena, Livorno; *Veenhuizen* Bougina Lammech., Genua; *v. d. Zee* Vr. Neeltje, La Rochelle; *Hoff* Fredrik Hendrik, Newc.

HELVOET 16 Nov., *Nap* Diligentia, Akyab; — 17 *Knooihuizen* Annechiena Bouwina, Koningsb.

BRIELLE 17 Nov., *Hendriks* Maria, Belfast.

VLISSINGEN 15 Nov., *Huizinga* Jezelina, Brake.

ADELAIDE 26 Julij, *v. d. Kolff* Julia, Batavia.

MELBOURNE 29 Aug., *Tjebbes* Amsterdam, Bat.

BUENOS AYROS 13 Sept., *Leverstein* Vrijhandel, Liverpool.

MARACAIBO 3 Oct., *Gnodde* Antilope, Amst.

St. THOMAS 22 Oct., *Regoort* Mercurius, Aux Cayes; — 26 *de Vries* Wester-Schouwen, Haïti.

MALAGA 1 Nov., *Engelsman* de Vlijt, Antw.

SEVILLE 31 Oct., *Glim* Hendrika Margar., Falmouth.

ROUAAN 12 Nov., *van Dijk* Cornelia, Rott.

CARDIFF 13 Nov., *Muller* Harmina, Cevita Vecchia; — 14 *Hubert* Johanna Margar., Konst.

LIVERPOOL 13 Nov., *Potjer* Geertr. Jacoba, Hamburg.

GRANGEMOUTH 15 Nov., *Prins* Twee Broeders, Amst.; *de Groot* Lucas Wildervank, Bremen.

LEITH 14 Nov., *Stenger* Anna Marg. Adriana, Grangem.; *Veen* Vr. Anske, Burnt Island.

NORTH SHIELDS 11 Nov., *de Vries* Saramacca, Triest.

HARWICH 14 Nov., *Hazewinkel* Christ. en Cath., Odensee n. Lond.

HAMBURG 15 Nov., *Panjer* Vr. Wijka, Antw.; — 17 *Loots* Emkina, Texel; *de Boer* Henderika, Bremen; *de Groot* Henderika Fokkelina, Amst.; *Banting* Marchiena, Termunterzijl.

BREMERHAVEN 13 Nov., *Dijkstra* Geertina Harmina, Amst.

TRAVEMUNDE 15 Nov., *Zwieting* Petrus Horreus, Rostock.

WARNEMUNDE 13 Nov., *Schaap* Jan Jacob, Leith.

PILLAU 14 Nov., *Schuur* Zwaantina, Hartlepool; *Stuit* Margaretha Gesina, Elseneur.

MEMEL 12 Nov., *Dekker* Annegiena, Leith; — 13 *v. d. Zwaag* Vr. Ida, Harlingen.

Zeilklaar.

RIO DE JANEIRO 14 Sept., *Flens* Johanna Geertr., Batavia.

SURINAME 9 Oct., *Leversteijn* Margaretha Maria en 15 *Groenewoud* Susanna, Amst.

GALATZ 4 Nov., *v. d. Kooij* Trekvogel, Amst.

LONDEN 13 Nov., *Cleindert* Thetis, Haïti.

LIVELPOOL 15 Nov., *Wegman* Electra, Melbourne; *Boer* Verwisseling, Varna.

GOTHENBURG 3 Nov., *Oostra* Margretha Hillechiena, Holl.

In lading.

LONDEN 15 Nov., *Mulder* Ida, Rott.; — 16 *Waterborg* Katrina, Amst.

NORTH SHIELDS 14 Nov., *de Boer* Fenna, Konst.

STOCKHOLM 10 Nov., *Dik* Alida Sinnige, de Noordzee.

GRONINGEN, 20 Nov. Vertrokken de nieuwgebouwde schoonerkof Gesiena Jantina, groot 80 last, kapit. *H. Vissinga*, v. Pekela, m. haver naar Londen.

ZOUTKAMP, 19 Nov. Binnengekomen 18 Nov., *van Groenenberg* Jacobus Johannes, Stettin.

Zeilklaar 18 Nov., *Olthoff* Abeldina, Ipswich; *Bol* Vrouw Martha, Emden n. Amst.

OOSTMAHORN, 17 Nov. Vertrokken 13 Nov., *van Driesten* Pieter en *Timmer* Catharina, beide n. Londen en 14 *Bakker* Reenna, n. Ipswich, alle 3 v. Gron.; — 15 *Peters* Annette, n. Baltrum en *de Wall* Gesina, n. Emden, beide v. Amst.; *de Kok* August en Maria, v. Groningen n. Newcastle; — 16 *v. d. Horst* de 4 Gebroed., v. Amst. n. Emden.

Zeilklaar *v. d. Plas* Jacoba en *Pomper* Fennech. Catharina.

DELFZIJL, 17 Nov. Binnengekomen 16 Nov., *v. d. Meulen* Nooit Gedacht, de Elbe; *Bol* Vr. Martha, Leer; *Puister* Vr. Maria, Bremen; *Dirks* 2 Gebroeders en *Slankenborg* 2 Gebroeders, beide Hamburg; *Edema* Magrietha, Noorwegen.

Vertrokken 16 Nov., *Hillebrands* Vr. Maria, Emden; *Meijer* Wilhelmina, Leer; *Schoon* Jakob. Cornelius, Halte.

TERMUNTERZIJL, 17 Nov. Binnengekomen 12 Nov., *Wilkens* Alberdina en *Zoutman* de Jonge Wicher, beide Noorweg.; *Pasmann* de Vr. Elisabeth, Leer; — 13 *Burmann* Gesina, *Burmann* Maria en 15 *Glup* Emmanuel, alle 3 Oldenb.; — 16 *Pronk* Roelina Oostra, Noorw.; — 17 *Mulder* Onrust, Hamb.; *Horning* Jantina, Noorw.

Vertrokken 12 Nov., *Mammes* Frau Anna, Papenborg; — 15 *Beerthuis* Thedina, Leer; *Gust* Vr. Margaretha, Emden.

HARLINGEN, 17 Nov. Binnengekomen 10 Nov., *Ebes* Grietje en 12 *Duit* Trouw, beide Memel.

Vertrokken 17 Nov., *Munneke* Baudine, Engeland.

FALMOUTH, 14 Nov. Het schip Jacob Cats, kapit. *A. v. d. Windt*, van Akyab naar Dordrecht, is alhier, met gebroken groote mast en met meer andere schade, binnengeloopen.

SWINEMUNDE, 13 Nov. Het schip Catharina, kapit. *G. G. de Winter*, v. Holtenau n. Memel, is alhier wegens tegenwind binnengeloopen.

Gepraaid den 15 Sept., op 12° 00′ N. Br., 22° 5′ W. L., *Jansen* Elisabeth Antonia, v. Amst. n. Batavia; alles wel aan boord. — Den 16 Sept., op 12° 40′ N. Br., 24° 04′ W. L., *Wiegmink* Clara Henriëtte, v. Amst. n. Akyab; alles wel aan boord. — Den 29 Sept., op 24° Z. Br., 30° W. L., *Swart* Fop Smit, v. Londen n. Adelaïde; alles wel aan boord. — Den 30 Sept., op 2° 10′ Z. Br., 18° 12′ W. L., *Bonjer* den Elshout, v. Rott. n. Batavia; alles wel aan boord. — Den 1 Oct., op 3° 33′ N. Br., 23° W. L., *Tange* Maria Agnes, v. Rotterdam n. Batavia. — Den 2 Oct., op 12° 45′ Z. Br., 29° 43′ W. L., *Jaski* Cornelia, v. Liverp. n. Batavia. — Den 8 Oct., op 2° N. Br., 26° 40′ W. L., *Meulenbroek* Theodoor, v. Antw. n. Akyab. — Den 12 Oct., op 3° N. Br., 28° W. L., *Verbeek* Hendrika, v. Rott. n. Batavia. — Den 31 Oct., op 43° 24′ N. Br., 11° 46′ W. L., *Kuijper* Admiraal Jan Evertsen, v. Amst. n. Batavia. — Den 2 Nov., op 44° 9′ N. Br., 12° 31′ W. L., *Kramer* Watergeus, v. Rott. n. Akyab, zeilende met eene gunstige gelegenheid; alles wel aan boord. — Den 3 Nov., op 43° N. Br., 13° W. L., *Hagers* Jan Daniël, v. Rott. n. Akyab.

LIJST DER NEDERLANDSCHE SCHEPEN welke de Sond gepasseerd zijn.

12 Nov. *Mulder*, Feika Jantina, v. Dantz. n. Guernsey, m. hout.
Brugts, Broederschap, v. Koningsb. n. Engel., m. vlas.
Steffens, Johannes, v. Koningsb. n. Amst., m. lijnz.
de Jonge, Castor, v. Dantz. n. Harling., m. hout.
de Vrede, Irene, v. Memel n. Londen, m. talk.
Hollander, Louise Sophie, v. Stettin n. Holbeck, m. hout.
Lesstuiver, Aurora, v. Memel n. Antwerp., m. hout.
Smit, Anna Jantina, v. Koningsb. n. Amst., m. hennep.
13 — *Teensma*, Aukjen, v. Memel n. Rotterd., m. granen.
Poelman, Dorothea Christ., v. Koningsb. n. Gron., m. hennep.
14 — *Staal*, Tjadda, v. Memel n. Antwerp., m. hout.
Schelts, Catharina, v. Stettin n. Roeskilde, m. ballast.
Steen, Sieke v. d. West, v. Memel n. Jarrow, m. hout.
Pruim, Dageraad, v. Koningsb. n. Antwerp., m. lijnz.
de Boom, Jonge Duif, v. Koningsb. n. Antw., m. lijnz.
Drewes, Hendrika, v. Nyköping n. Rotterd., m. rogge.
Klasen, Elisabeth, v. Memel n. Oporto, m. staven.

De Wind den 12 Nov. Z.Z.O., Z.O.; den 13den Z.Z.O., O.Z.O., O.N.O.; den 14den Z.Z.O., Z.O., O.; den 15den Z.O.

LAATSTE BERIGTEN.

Binnengekomen.

AMSTERDAM 17 Nov., *de Boer* Zwaant. Hendr., Lond.; *Bossinga* Ceres, Hapanrade; *Biel* Juliane, Newc.; *Swiers* Jonge Timen, Frederikst.; — 19 *Mulder* Geertr. Lammech., Newc.; *Puister* Fennegina, Stockh.; *Bos* Eendragt, Umea.

TEXEL 18 Nov., *Kolle* Jeanne Marie, Newcastle; *Westers* Antina, Koningsb.; *Vos* Catharina, Freder.

HELVOET 18 Nov., *Eeftingh* Hermanna, Stockh.; — 19 *v. Zanten* Concordia, Middlesbro; *Huizing* Geertr., Koningsb.; *Kamminga* Old Ambt, Landscrona.

VLISSINGEN 17 Nov., *Prange* Graaf Adolf, Memel.

LONDEN 17 Nov., *Waterborg* Fennegina, Gron.; *Hazewinkel* Christ. en Cath., Odense; *Post* Gezina, Koningsb.; *Donga* Annegina, Emden.

Bij BROADSTAIRS 16 Nov., *v. d. Veen* Mevr. Winkel, Hamb.

Bij WIGHT 16 Nov., *Marmelstein* 4 Gezusters, Bremen n. Batavia; *Klein* Graaf van Limburg Stirum, Galatz n. Amst.; *Stapert* Urania, Amst. n. Suriname.

PENZANCE 15 Nov., *de Jong* Dina Immechina, Seville.

NORTH SHIELDS 16 Nov., *Zoutman* Geerdina, Koningsb.

DUINKERKEN 12 Nov., *Moesker* Susanna, Seville.

HAVRE 16 Nov., *de Boer* Geessina, Lissabon.

LIVORNO 10 Nov., *Smit* Albert Schuringa, Genua.

Vertrokken.

AMSTERDAM 17 Nov., *Franken* Janna Adriana, Suriname.

TEXEL 18 Nov., *Stoffels* Stad Leeuwarden, Napels; *Bakker* Thetis, Genua.

HULL 15 Nov., *Nieveen* Antje, Triest; *Bleeker* Zwaantje Corn., Malaga.

PILLAU 16 Nov., *Schut* Jacob Synes en *Scherpbier* Jeltina, Lond.; *Naatje* Alberd. Edsina, Leith; *Koster* Argo, Engeland.

Zeilklaar.

LONDEN 16 Nov., *Potjewijd* Afina, Rott.; — 17 *Tap* Maria Beerta, Antwerpen.

NEWCASTLE 16 Nov., *Meijer* Alberdina, Alicante.

In lading.

LONDEN 17 Nov., *Panman* Margaretha, Rott; *Wilkens* Jonge Cornelis, Hamburg; *Schaap* Pieter Bentum, Antw.

SCHEEPSVRACHTEN.

MEMEL, 14 Nov. Bij stijgende vrachten werd toegestaan naar Harlingen *f* 2000 voor een schip van 80 roggelast, Londen 26 à 28 sh. met 5 pCt. p. ton talk, Kirkaldy 41 sh. p. ton vlas, Oostkust van Engeland 4 sh. 6 d. p. qr. zaad, Hull 4 sh. 3 d. p. dito.

DANTZIG, 15 Nov. In vrachten blijft het nog stil, schoon prijzen hooger worden, naar Antwerpen *f* 28 en 15 pCt. p. last hout, Suttonbridge 23 sh. p. load balken.

HANDELSBERIGTEN.

Prijs van het Grof Roggenbrood.

GRONINGEN, 19 *November* 1855.

4 Nederl. ℔ 62 cent.

GRAANMARKTEN.

GRONINGEN, 20 *November*.

TARWE.	GERST.	Zw. Voer 40 ℔ *f* 4,30
Oude 70 ℔ *f*	Winter 52 ℔ *f* 7,00	- - 42 - - 4,55
N.Oml.1855 68 - - 15,75	- 54 - - 7,50	- - 44 - - 4,80
- - 70 - - 16,50	- 56 - - 8,00	BOONEN.
- - 72 - -	Zomer 54 - - 6,80	Paardeb. *f* 8,50, *f* 9,10
- Old. 66 - - 14,50	- 56 - - 7,20	Gr. Erwt. *f* 10 a *f* 13
- - 68 - - 15,40	Knobbe 60 - - 8,10	Graauwe dito *f* 10 a *f* 12
- - 70 - - 16,25	- 62 - - 8,50	ZADEN, ENZ.
- - - -	HAVER.	Old. Koolzaad *f* 14 à *f* 16,00
ROGGE.	Dikke 36 ℔ *f* 3,90	Oml. dito *f* 15 a *f* 17,50,75
Inl. 64 ℔ *f* 11,75	- 38 - - 4,20	N. Aveelz. *f*
- 66 - - 12,25	- 40 - - 4,40	Zomerzaad *f* 12 à *f* 15
- 68 - - 12,75	- 42 - - 4,60	G. Mosterdz. *f* 9 tot *f* 15
- 70 - - 13,25	- 44 - - 4,80	Lijnzaad *f*
BOEKWEIT.	- 46 - - 5,00	Dederzaad *f* à *f*
Gr. Zd. 64 ℔ *f* 8,70	- 48 - - 5,20	Gr. Gort *f* 12, *f* 12,50 *f* 13
- - 66 - - 9,10	- 50 - - 5,40	Parel 100 N. ℔ *f* 16,75 à *f* 20
- - 68 - - 9,50	W. Voer 36 - - 3,95	Raapolie per vat *f* 58
Zw. - 64 - - 8,40	- - 38 - - 4,20	
- - 66 - - 8,80	- - 40 - - 4,40	
Veen 64 - - 8,30	Zw. - 36 - - 3,80	
- 66 - - 8,70	- - 38 - - 4,05	

Op de verhoogde Hollandsche berigten was het ook hier met de meeste granen zeer willig. — Tarwe *f* 1, Rogge 65 c. en Boekweit 30 c. hooger verkocht. — Winter-Gerst 30 c. en Knobbe 20 c. aan pelderijen hooger afgaande, Zomer in een doen. — Dikke Haver 10 c. en Voerhaver 5 c. hooger verkocht. — Boonen ruim prijshoudend. — Kool- en Zomerzaad bijna niet in omgegaan. — Gort ruim prijshoudend. — Raapolie iets aangenamer.

ROTTERDAM, 17 *Nov.* Rogge: 146 ℔ ligt gedr. Deens. *f* 370; 141, 144 ℔ Stokholmer *f* 370, *f* 375, en 144 ℔ Riga *f* 370.

AMSTERDAM, 19 *Nov.* Tarwe bij partij tot de prijzen van Zaturdag: 129 ℔ witb. Pools. *f* 600; 128 ℔ dito *f* 590; 126 ℔ dito *f* 575; 128 ℔ Donau *f* 515 op levering, 129 ℔ r. Stettin *f* 575; 134 ℔ j. Gelders. *f* 605; 126 ℔ b. Pools. *f* 580. — Rogge op nieuw merkelijk hooger met veel handel: 120 ℔ Pommer *f* 382; 120 ℔ Holst. *f* 380; 117 ℔ Deensche *f* 365; 120, 122 ℔ Pruiss. *f* 384, *f* 392; 120 ℔ Donau *f* 382; 120 ℔ fijne Zweeds. *f* 393; 117 ℔ o. gedr. *f* 375; 121 ℔ grove Zweeds. *f* 378 aan de Zaan; 117 ℔ o. Odessa *f* 375; 124 ℔ Anclam. *f* 400. — Gerst *f* 5 a *f* 7 hooger: 112, 113, 114 ℔ *f* 268, *f* 270, *f* 275; 100 ℔ Vries. Winter *f* 240; 113, 114 ℔ Deens. *f* 276, *f* 278. — Haver: 86 ℔ fijne *f* 172. — Boekweit tot *f* 5 hooger wel van de hand gegaan, aan cons. en specul.: 121, 122, 123 ℔ Amersf., Nijkerker en Gooische *f* 307, *f* 311, *f* 315; 121 ℔ Gordijker *f* 308 aan de Zaan; 118 ℔ Holst. *f* 295; 118, 119 ℔ Inl. Veen *f* 287, *f* 290; 119 ℔ Vlaams. *f* 300 bij partij.

Koolzaad op levering flaauwer: Elve 90 p. vl.; Friesch Zomerzaad 85 p. vl.; op 9 vat Nov. 107½ p. vl. — Lijnzaad willig: 105, 106 ℔ Arch. *f* 465; 107, 108 ℔ Catania *f* 500; 110 ℔ Calcutta *f* 500. Raapolie dadelijk en op levering van den 1sten Dec. lager afgegeven, op den 1sten Mei wel zoo aangenaam; op 6/w. *f* 59,50; vlieg. *f* 57,75 a *f* 58; Dec. *f* 57 a *f* 56,50 a *f* 57; Mei *f* 56,75 a 50 a 75. — Lijnolie flaauwer; op 6/w. *f* 46,25; vlieg. *f* 45; Dec. *f* 44,25; April en Mei *f* 46 a *f* 45,50. — Hennepolie op 6/w. *f* 53,50; vlieg. *f* 52. — Raapkoeken *f* 122. Lijnkoeken *f* 14 a *f* 17,50.

BREMEN, 17 *Nov.* In Archangel is eene strenge koude ingetreden en de daar aangekomen schepen zullen vermoedelijk zijn ingevroren. De vraag naar rogge blijft zeer levendig, 117 ℔ Deensche 182½ thl.; 115, 116 ℔ Zweedsche 190 thl., Amerik. 185 à 187½. Aan koopers ontbreekt het tegen deze prijzen niet. Egyptische tarwo 202½ thl. Goede bovenl. tegen 245, 248 thl. slepend afgaande. Bovenl. gerst 139 à 140 thl, Nederl. 120. Haver 75 à 80 thl.

LONDEN, 16 *Nov.* De graanmarkt was heden zeer schraal bezocht. De handel in Tarwe vertoonde echter veel vastheid op de prijzen van l.l. Maandag; in zeilende partijen werd vrij veel omgezet. Gerst iets hooger. Overige graansoorten onveranderd.

Van den 19*den*. Granen flaauw, prijzen onveranderd.

AMSTERDAM, 17 *Nov.* De handel in Hennep kenmerkte zich in de afgeloopen week door eenige meerdere levendigheid. Bij partij werd gedaan, Koningsb. pas a *f* 65½; dito Streemel *f* 63, Poolsche Streemel a *f* 64 en bij gerijf heeft men besteed *f* 64 voor Koningsb. Streemel, *f* 66 voor Poolsche dito, *f* 66 a *f* 67 voor Koningsb. pas en *f* 79 voor Riga Poolsche rein.

SCHIEDAM, 17 *Nov.* Moutwijn p. N. vat *f* 24; jenever *f* 29,50; Amst. Proef *f* 30,75.

BOTERMARKTEN.

GRONINGEN, 20 *Nov.* De prijs der boter was heden: 1ste soort *f* 42; 2de soort *f* 39 à *f* 40.

LEEUWARDEN, 16 *Nov.* De prijs der boter was heden *f* 46,50.

AMSTERDAM, 19 *Novemb.* De prijs der Boter was heden: Vriesche *f* 50 a *f* 52; Kuind r *f* 48 a *f* 50; Kamper *f* 50 a *f* 51; Deventer *f* 42 a *f* 48; Zwolsche *f* 44 a *f* 49.

LONDEN, 16 *Nov.* De markt is ferm voor puike Boter, welke weinig aangevoerd wordt. De aanvoer bedroeg deze week: van Harlingen 4920 v., Havre 497, Ostende 816, Antwerpen 143, Amst. 50, Rotterd. 1526, Hamburg 1200, Kampen 69. Men noteert: beste Vriesche 106 a 110 sh.; Holl. 90 a 94 sh.; Kamper en Zwolsche 192 a 106 sh.

VEEMARKTEN.

GRONINGEN, 20 *Nov.* De aanvoer van vee was heden groot, doch de verkoop over het geheel genomen, zeer lusteloos; de prijzen waren (in vetten) aanmerkelijk lager dan den vorigen marktdag, niettegenstaande er nog al eenige vreemde kooplieden tegenwoordig waren, ze werden verkocht van 36 tot 40 cent het Ned. ℔; vaalmelkten van *f* 60 tot *f* 100; tijg- en vroegmelkte koeijen niet voorhanden. Schapen ruim ter markt en met vluggen handel; jonge varkens veel aanwezig, maar de verkoop was traag, van *f* 6 tot *f* 30; geslagte varkens een aanzienlijk getal ter markt, van *f* 56 tot *f* 60 de 100 Ned. ℔.

LEEUWARDEN, 16 *Nov.* De Veemarkt was goed voorzien; er waren aangevoerd 400 vette, 600 à 700 melk- en kalfbeesten; de handel was zeer levendig door de lagere Londensche markt van l.l. Maandag. Vette kalveren weinig ter markt en de prijzen gedrukt, zoo ook die der landkalveren, waarvan ca. 200 aangevoerd waren. Vette varkens blijven steeds hoog, ter markt 150; in schapen, waarvan de aanvoer 800 à 900 bedroeg, was de handel niet levendiger.

LONDEN, 16 *Nov.* Aan de veemarkt werden voor puike ossen iets hoogere prijzen bewilligd, namelijk 4 sh. 10 p. a 5 sh., doch mindere kwal. was weinig begeerd op de laatst verlaagde notering.

EFFECTEN-BEURS.

AMSTERDAM, 19 *November*.

NEDERL. Werk. Schuld 2½ pCt. $61\frac{13}{16}$, $61\frac{14}{16}$, $61\frac{15}{16}$; Dito Dito 3 pCt. 73¼, 73⅜, 73⅜; Dito Dito 4 pCt. 91⅞, 92, 92; O. I. Leening 4 pCt. 91⅝, ⅞, ⅞; Amortis.-Syndic. 3½ pCt. 88¾; Handelm. 4½ pCt. 126¾. — BELGIE, bij *Rothschild* 2½ pCt. $50\frac{1}{16}$, 50⅛. — SPANJE, Onbep. Stukken 1¼ pCt. 19⅜, $19\frac{7}{16}$; Dito 3 pCt. 38⅛; Dito Binnenlandsche à 6/m. 3 pCt. 32⅝, 32¾, $32\frac{11}{16}$; Coupons-Bewijzen 4⅜; Amortisatie Schuld $6\frac{1}{16}$. — PORTUGAL, te Londen 3 pCt. $39\frac{15}{16}$. — RUSLAND, Oblig. bij *Hope en Co.* 1798 en 1816 5 pCt. 101; Dito Dito 1828 en 1829 5 pCt. 99⅞; Cert. 4½ pCt. 86½; Dito bij *Hope* 4 pCt. 74⅝; Dito bij *Stieglitz en Co.* 4 pCt. 73⅞, 74; Cert. van Inschr. in Assign. 6 pCt. 56¾ — POLEN, Cert. 4 pCt. 67⅞, 68; Dito Aand. m. Loting fl. 500 *f* 142½.

OOSTENRIJK, Metall. 5 pCt. $62\frac{11}{16}$, $62\frac{13}{16}$, Dito Nationale 5 pCt. 65¾, 65⅞, $65\frac{13}{16}$; Dito Nieuwe 1847 2½ pCt. 31¼, $31\frac{14}{16}$; Dito 1851 en 1852 2½ pCt. 31⅞, $31\frac{14}{16}$; Dito Nieuwe en Dito 1854 5 pCt. $72\frac{11}{16}$, $72\frac{13}{16}$, $72\frac{11}{16}$; Weenerb. bij *Goll en Co.* 5 pCt. 69; Mexik. 18⅛, ¼, ⅛; Dito Onb. $18\frac{1}{16}$, ⅛, $\frac{1}{16}$; Peru 4½ pCt. 73½; Gren. 17⅞, $\frac{14}{16}$; Dito Onb. 17⅞, $\frac{5}{16}$; Dito Uitg. $6\frac{13}{16}$; Ecuador 3¼; Dito Onb. 3¼.

Bij geringe affaire waren heden onze binnenl. fondsen iets minder vast. — In vreemde effecten was over het algemeen weinig handel of variatie. Alleen was in Oostenrijksche eenige beweging, waarop de gunstige notering van Weenen van heden weinig of geen invloed uitgeoefend heeft.

5 pCts. N. Russen bij *Stieglitz* 80¼, ¾, ¾.

Koers van het Geld: Beleen. 4, Prolong. 4¼, Disc. 4 pCt.

Laatste prijzen te 5 uur: Integralen $61\frac{14}{16}$; Spaansche 1¼ pCt. 19⅜ a $\frac{7}{16}$; Binnenl. 3 pCt. $32\frac{11}{16}$ a ¾; Metall. 5 pCt. $62\frac{11}{16}$; Dito 2½ pCt. 31⅞ a $\frac{14}{16}$.

ADVERTENTIEN.

Natuurkundig Genootschap.

OPENLIJKE VERGADERING op HEDEN, WOENSDAG den 21sten Nov., 's avonds te *zes* uur.

REDEVOERING van Dr. G. A. STRATINGH.

BIJDRAGE van Prof. C. MULDER.

KAARTJES voor VREEMDELINGEN zijn voor 50 Cents te bekomen bij Dr. G. A. STRATINGH, in de Heerestraat.

A. W. ALINGS, *Secretaris*.

VERGADERING

van de VEREENIGING tot het KIEZEN van **KANDIDATEN** voor het LIDMAATSCHAP der **KAMER** van **KOOPHANDEL** en **FABRIJKEN** te *Groningen*, op DONDERDAG den 22sten November 1855, des avonds te 8 uur, ten Huize van de Erven TIDDENS.

H. BEEKHUIS DAMSTÉ, *Voorzitter.*
A. DE MONCHY, *Secretaris.*

VERGADERING van het DEPARTEMENT *GRONINGEN* der NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ *ter Bevordering van Nijverheid*, op ZATURDAG den 24sten November 1855, des avonds te 7 uur, in het Concerthuis te *Groningen*. — VERSLAG VAN DE COMMISSIE VOOR DE WETSHERZIENING.

S. M. S. MODDERMAN, *Secretaris.*

Soiree, VOCAAL- EN INSTRUMENTAAL,

te geven door de Familie **MATRON**. Bij afwisseling NEDERDUITSCHE COMIEKE ZANG, op **WOENSDAG-AVOND den 21sten November 1855**, in het Koffijhuis van **D. BAKKER**, bij de Korenbeurs. Aanvang te **zeven** uur. *Vrij entrée.*

HUWELIJKS-, GEBOORTE- EN STERFBERIGTEN.

*** Getrouwd:

F. O. SLEESWIJK, van *de Lemmer*,
met
T. M. VAN DER GOOT.

BALK, 15 November 1855.

*** Gehuwd:

JAN HENDRIK STRATEMEIJER
met
ANNA CATHARINA VAN JUCHEM.

BOLSWARD, 18 November 1855.

*** Getrouwd:

E. J. DIEST LORGION
met
G. A. G. P. Baronnesse VAN HOËVELL.

GRONINGEN, 19 November 1855.
Eenige kennisgeving.

*** Heden overleed, na bijna twee dagen smartelijk lijden, tot mijne en mijner Kinderen droefheid, mijn geliefde Echtgenoot, de Heer R. DIJKAMA, in den ouderdom van 72 jaren.

STADS-KANAAL 10 November 1855.
K. A. DIJKAMA, geb. HUBERTS.

*** HAARLEM, 15 November 1855. Heden overleed, in den ouderdom van ruim 65 jaren, de Heer S. F. KOCH, Echtgenoot van Vrouwe H. E. KOCH, geb. KEISER.
Eenige kennisgeving.

*** Tot diepe droefheid van mij, mijne Dochter en aangehuwden Zoon, ontsliep heden zacht en kalm, in den ouderdom van ruim 68 jaren, mijn dierbare Echtgenoot, CHRISTOFFER RADIJS, gedurende eene reeks van jaren *Bode van het Slochterzijlvest.*

SLOCHTEREN, 18 November 1855.
JANTJE W. HUIZENGA, Wedw. CH. RADIJS.
Eenige kennisgeving.

*** Heden overleed, na eene hevige ziekte van drie weken, onze geliefde jongste Zoon HARMANNUS, in den ouderdom van ruim 33 jaren.

GRONINGEN, 19 November 1855.
L. B. SCHUITEMA.
H. G. SCHUITEMA—SCHIERBEEK.

*** Door **S. E. VAN NOOTEN**, te *Schoonhoven*, is op heden uitgegeven en verzonden:

I. VERSPREIDE KINDERVERHALEN
VAN
C. E. van KOETSVELD.

Met 4 fraaije Staalgravuren van SLUIJTER; gebonden in bruin Linnen, met Stempels, à *f* 1,50.

II. TIENTAL KINDERPREKEN
UIT HET OUDE TESTAMENT,
DOOR
C. E. van KOETSVELD.

Met een Vignet in Staal, gebonden in bruin Linnen, met Stempels, à *f* 1,50.

Deze nuttige en bevallig uitgevoerde Werkjes kunnen zeker onder de beste **GESCHENKEN VOOR KINDEREN** worden gerangschikt. In alle soliede Boekwinkels zijn ze ter inzage te bekomen.

De **5de** tot **9de AFLEVERING** van

DE BOEREN GOUDMIJN

bevat o. a. de volgende Oorspronkelijke Mededeelingen: De Biezen in ons Vaderland, door TH. F. UILKENS. — De Hoenderfokkerij van den Heer BERAIL te St. Michiels-Gestel, door Dr. L. M. — Zeewier als Mest, door Dr. L. M. — Proeftuinen, door Dr. L. M. — Verouderde en verbeterde Landbouw, door H. M. HARTOG. — Bemesting met Chili-Salpeter, door B. V. S. — Iets over Bestemming van Gronden en derzelver Bemesting, door D. J. DALHUISEN. — Verbranden van Stroo, door V. M. — Waterzuiging, door M. D. T. — De Proeftuin te Wehe in de Provincie Groningen. (*Met een platten grond*), door Dr. L. M. — Aantooning in korte trekken van de behoefte en de wijze van Ontwikkeling van den Landbouw, door Jhr. H. VAN DEN BOSCH. — Veestapel van Nederland, door J. T. B. — Middel tegen Overstrooming, door t. G. — Hoeveel hulpmest heeft men noodig op eene bepaalde uitgestrektheid gronds? *Red.* — Het snijden der Koeijen, eene nieuwe Goudmijn voor de Landbouwers, door G. J. HENGEVELD. — De Exstirpator, door F. A. ENKLAAR. — Een praktische raad bij de thans heerschende duurte van het Hooi, door H. J. VAN ESSEN.

Prijs per Aflevering **30** *Centen.*

Advertentiën in het Bijblad worden geplaatst à 10 Cents de regel.

PRIJSVERMINDERING.

Om aan den ons van tijd tot tijd gedanen wensch te voldoen, om den prijs van het Werk getiteld:

EEN
DRENTHSCH GEMEENTE-ASSESSOR
MET ZIJNE
TWEE NEVEN
OP REIS NAAR
Amsterdam,
in 't voorjaar van 1843,

TWEE DEELEN, gr. 8vo, met PLATEN, prijs *f* 8—50, eenigzins te **verminderen**, hebben wij besloten, dien van heden af te stellen op ***f* 6—00.**

Leesgezelschappen welke tot dusverre zich dit Werk nog niet hebben aangeschaft, zullen, naar wij vertrouwen, de gelegenheid, om dit echt humoristisch Werk — in welk genre het aantal in onze taal zeer gering is — in circulatie te kunnen brengen, thans niet ongebruikt laten voorbijgaan. Bestellingen worden bij alle Boekhandelaren aangenomen.

GRONINGEN, 5 November 1855.
ERVEN **C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.**

*** Heden zijn vrij algemeen aan den Boekhandel verzonden: de **PROSPECTUSSEN** van een Werk, getiteld:

EEN
NIEUWE VORM VOOR EEN ZEESCHIP,

met **uitslaande Platen**, door ***C. OVER DE LINDEN***, *Scheepstimmerbaas bij de Marine.* Prijs bij inteekening ***f* 2—00.**

Ieder, die iets te VORDEREN heeft van — of VERSCHULDIGD is aan wijlen den Heer **LOUIS CAREL HENDRIK REVIXIT VAN NAERSSEN**, in leven Gezagvoerder van het Schip *Gerardina Johanna*, overleden te *Groningen*, wiens Nalatenschap onder voorregt van Boedelbeschrijving wordt aanvaard, wordt verzocht, daarvan, vóór of uiterlijk op den **30sten November 1855**, Opgave te doen ten KANTORE van den ondergeteekende.

GRONINGEN, 19 November 1855.
Mr. W. DE SITTER, *Advokaat.*

*** Ten overstaan van **Mr. J. W. QUINTUS**, Notaris te *Groningen*, zullen, op WOENSDAG den 19den December 1855, des namiddags te 4 uur, ten Huize van den Kastelein H. P. WIERINGA, bij *Steentil*, onder *Aduard*, publiek worden verkocht:

I. Eene **BOERENPLAATS**, bestaande in twee BOEREN BEHUIZINGEN, met VRIESCHE SCHUREN, get. nos. 13 en 135, met de VASTE EN ALTIJDDURENDE BEKLEMMING van 32 B., 98 R., 40 E. kostelijk *Groen-* en *Bouwland*, doende jaarlijks op Midwinter tot vaste huur *f* 138—00.

II. De VASTE EN ALTIJDDURENDE BEKLEMMING van 6 B., 52 R., 60 E. kostelijk *Groen-* en *Bouwland*, doende jaarlijks op Midwinter tot vaste huur *f* 60—00. Alles staande en gelegen te *Wierum*, nabij *Dorkwert*, behoorende tot de nalatenschap van H. W. LUBBERS.

Om te aanvaarden de Gebouwen op den 12den Mei en de Landerijen op den 12den Maart 1856.

Te bezien dagelijks.

Zaturdag den 24sten November

1855, des morgens te 10 uur, te beginnen bij *Helpman*, zal, ten verzoeke van den Heer D. DE JONG, Aannemer te *Groningen*, publiek, bij perceelen worden verkocht:

Het **KAPHOUT** staande aan den Straatweg van ***Groningen*** naar ***de Punt.***

HEKKEMA & BARLINCKHOFF.

*** **Mr. B. HAITZEMA VIETOR**, Notaris te *Winschoten*, gedenkt, ten verzoeke van de Weduwe KASPER J. KLEIN en CONSORTEN, op ZATURDAG den 24sten November 1855, des avonds te 5 uur, ten Huize van den Kastelein HARM KOSTER, te *Westerlee*, publiek te verkoopen:

I. Eene **BEHUIZING**, met de VASTE BEKLEMMING van den GROND, waarop dezelve is gebouwd, van den TUIN en den daarbij behoorenden GROND, staande en gelegen te *Westerlee*, zullende jaarlijks tot vaste huur doen *f* 20—00; en

II. Den EIGENDOM daarvan, groot *f* 20—00.

B. HAITZEMA VIETOR, *Notaris.*

Mr. B. HAITZEMA VIETOR, Notaris te *Winschoten*, zal, ten verzoeke van de ERVEN wijlen den Heer oud-Burgemeester E. POST en Mejufvrouw J. VAN UILDRIKS, in leven Echelieden te *Winschoten*, publiek verkoopen:

Op DINGSDAG den 18den December 1855, des avonds te 5 uur, ten Huize van Mejuffer M. M. te ISSEMANN, in het Heeren Logement, te *Winschoten*:

de Gebouwen en Tuingronden;

Op WOENSDAG den 19den December 1855, des avonds te 5 uur, ten Huize van den Logementhouder A. S. NIES, te *Winschoten*:

de Landerijen en Gastakkers,

en

Op DONDERDAG den 20sten December 1855, des avonds te 5 uur, ten Huize van den Logementhouder D. RANDA MULDER, te *Winschoten*:

de Eigendommen van Behuisde Boerenplaatsen en Landerijen,

alles breeder omschreven in de *Groninger Courant* van den 11den — en in de *Provinciale* van den 13den November 1855. De gedrukte Verkoopcondities zijn, van af den 1sten December e.k., op *franko* aanvrage te bekomen ten KANTORE van den ondergeteekenden Notaris en ter PROVINCIALE GRONINGER COURANTDRUKKERIJ, tegen betaling van **25 Cents**, ten voordeele van de te ***Winschoten* bestaande Soep-Commissie**, — terwijl de Gadingmakenden worden verwittigd, dat men, om de menigte der perceelen, telkens *precies* op het bepaalde uur zal beginnen.

B. HAITZEMA VIETOR, *Notaris.*

*** **Mr. J. D. TRESLING**, Notaris te *Scharmer*, gedenkt, op MAANDAG den 26sten November 1855, des voormiddags te 10 uur, ten Huize van R. J. KLUNDER, te *Scharmer*, publiek, voor *drie* of *zes* jaren te verhuren:

I. Eene **BOEREN BEHUIZING** en **SCHUUR**, get. letter F no. 31, met derzelver HEEM en TUIN en ruim 30 Bunders BOUW- en GROENLAND, wordende thans bij P. J. KOOPMAN in huur bewoond en gebruikt.

II. Eene **BEHUIZING** en **SCHUUR**, geteekend letter F no. 28, met ruim 8 Bunders BOUW- en GROENLAND, wordende bij HARKE HAMMINGA in huur bewoond en gebruikt; — alles staande en gelegen te *Scharmer*; toebehoorende aan den Heer P. E. PRUISSEN, te *Zuidlaren*.

Mr. J. D. TRESLING.

Groote Houtverkooping

in het ***LIEVERSCHE BOSCH***, Gemeente ***Roden***, van pl. m. **300** op Stam staande **EIKEN BOOMEN**, waaronder extra zwaar Hout, geschikt voor Aannemers, Scheeps- en Huistimmerlieden.

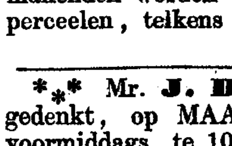

Deze Terkooping zal plaats hebben bij het Hout, op MAANDAG den 26sten November 1855, des voormiddags te 10 uur.

H. H. VAN LIER.

Op DINGSDAG den 27sten November aanstaande, des avonds te zeven uur, ten huize van het LOGEMENT *de Koppel Paarden*, te *Assen*, publiek worden verkocht:

Gemeld **LOGEMENT *de Koppel Paarden***, van ouds bekend en allergunstigst gelegen aan de Markt te *Assen*, tegenover de kom der Drentsche Hoofdvaart, bevattende vele VERTREKKEN, ruime ZAAL en STALLING, met bijgelegen **TUIN** en bijbehoorende **BOUW- en GROENLANDEN.**

ASSEN, 19 November 1855.
A. W. VAN HOLTHE TOT ECHTEN, *Notaris.*

*** **Mr. C. HARTMAN BUSMANN**, Notaris te *Sappemeer*, zal, op WOENSDAG den 19den December 1855, des avonds te 7 uur, ten Huize van Mejufvr. de Wedw. BULSING, in *den Doelen*, aan de Groote Markt te *Groningen*, publiek te koop aanbieden:

I. Eene aanzienlijke **HEERENBEHUIZING**, F 307, staande Westzijde in de Heerestraat te *Groningen*, bestaande in eene BENEDENWONING met MARMEREN GANG, 5 BEHANGENE KAMERS, met 2 BEHANGENE ACHTER-BOVENKAMERS, DESSERTKAMERTJE, KEUKEN en MANGELKAMER, voorzien van PUT- en REGENWATER, en in eene BOVENWONING met VRIJEN OPGANG in den Gang ter zijde, voorzien van 3 groote BEHANGENE KAMERS, 2 KABINETJES en KEUKEN, ruime LINNEN- en TURFZOLDERS; voorts een ruime KELDER onder de Behuizing en een fraaije **TUIN** met VRUCHTDRAGENDE BOOMEN, benevens groot **KOETSHUIS** en **STALLING** achter dezelve, uitkomende in de Pelsterstraat; alles eigen grond. De Benedenwoning in huur bewoond door den Heer VAN HAMEL en de Bovenwoning door den Heer DE ROCHEFORT; — en

II. 3 ZITPLAATSEN in de Martini-kerk, nos. 369, 457 en 657, en eene in de A-kerk, in de 5de Bank ten Westen van den Predikstoel. Alles te aanvaarden op den 1sten Mei 1856.

VOORLOOPIG BERIGT.

Na bekomene Regtsautorisatie, zal, op nader te bepalen tijd en plaats, in de maand DECEMBER 1855, ten verzoeke van de Weduwe SIJBRAND JANS NIJHOFF en hare KINDEREN, publiek, in onderscheidene perceelen worden verkocht:

I. Eene BOEREN BEHUIZING en SCHUUR, get. D, no. 2, met de VASTE BEKLEMMING van derzelver *Heem* en daarbij behoorende *Landerijen*, te zamen groot 22 B., 74 R., 60 E., staande en gelegen te en onder *Heveskes*, doende jaarlijks tot eene vaste huur *f* 55—00.

II. De VASTE BEKLEMMING van 3 B., 26 R., 30 E. *Land*, gelegen onder *Heveskes*, doende jaarlijks tot eene vaste huur *f* 12—50.

III. 11 B., 21 R., 80 E. EIGEN LAND, gelegen onder *Oterdum*.

Mr. H. J. OFFERHAUS, *Nots.*

VOORLOOPIG BERIGT.

Op nader te bepalen tijd en plaats, zal in de maand DECEMBER 1855, ten verzoeke van de Weduwe REGNIER WOLFIUS BART en hare Kinderen, publiek worden verkocht:

I. Eene **BOEREN BEHUIZING** en **SCHUUR**, get. D, no. 3, benevens de VASTE EN ALTIJDDURENDE BEKLEMMING van het *Heem* en daarbij behoorende *Landerijen*, te zamen groot 50 B., 21 R., 20 E., staande en gelegen te *Heveskes*, doende jaarlijks tot eene vaste huur *f* 300—00.

II. De VASTE BEKLEMMING van 1 B., 78 R., 90 E. *Land*, gelegen onder *Heveskes*, doende jaarlijks tot eene vaste huur *f* 19—00.

III. ADIDEM van 96 R., 70 E. *Land*, gelegen onder *Heveskes*, doende jaarlijks tot eene vaste huur *f* 5—00.

Mr. H. J. OFFERHAUS, *Nots.*

UIT DE HAND TE KOOP:

Eene wél ter nering staande **BEHUIZING**, tot vele **AFFAIRES** geschikt, in de Oude Boteringestraat. Te bevragen bij de Wedw. B. E. VAN SLOGTEREN.

TE HUUR,

tegen den 1sten Mei 1856:

Eene dan de Noordzijde te *Sappemeer*, bij het Kleinemeerster Hooghout, zeer ter nering staande **KOOPMANS BEHUIZING**, met MEUBELEN en WINKELGEREEDSCHAPPEN, waarin sedert jaren met het beste succes de *KRUIDENIERS-AFFAIRE* is uitgeoefend. Te bevragen bij den Eigenaar

H. J. MULDER, te *Sappemeer*.

TE HUUR,

om dadelijk te aanvaarden: Eene **BEHUIZING** aan den Singel, lett. B no. 101. Te bevragen bij L. DEUTGEN, in de Jacobijnerstraat.

CAROLIEWEG,
het 1ste Huis van de Oosterstraat,

L. H. POLAK maakt aan zijne Stad- en Landgenooten bekend, dat hij direct uit *ENGELAND* ontvangen heeft een groot assortement **moderne LAPPEN**, bij het Pond, bestaande in MOUSSELIN DE LAINE, $\frac{4}{4}$ breede DONKERE, LICHTE, ROSÉ en WITTE LAPPEN, alsook **REGENJASSEN** voor Heeren, en andere moderne GOEDEREN, tot **zeer lage prijzen**; verzoekt vriendelijk gunst en rekommandatie.

Voor een rustend **Zeekapitein** of hen, die met dat Vak bekend zijn, woonachtig te *Groningen*, wordt aangeboden de **VERKOOP** van een

SCHEEPSARTIKEL.

Brieven franko, onder de Letters T T, aan het BUREAU dezer COURANT.

AUGUST LAMPRECHT'S lekkere gekristalliseerde **BORSTKOEKJES** zijn weder in onderstaande Dépôts te verkrijgen.

Onder goedkeuring van het Koninklijk Hooge Medicinaal Collegium is hem door het Ministerie van Binnenlandsche Zaken in Beijeren uitsluitend de bereiding daarvan toegestaan. Zij zijn aan allen aan te bevelen die aan Borst, Hals en Longen lijden. Bij hoest, scherheid, heeschheid, benaauwdheid op de borst en andere verkoudheden brengen zij spoedig hulp, zijn een verzachtingsmiddel bij chronische ziekten, als: asthma, kortademigheid, engborstigheid, die zij ook helpen genezen. Zij verdienen de voorkeur boven de andere bekende *Pâtes* daar zij bij langer aanhoudend gebruik volstrekt geen maag zuur of verslijming veroorzaken. Het doosje kost 50 Cents.

ROCHE'S EMBROCATION, een zeer gunstig bekend uitwendig middel tegen kinkhoest, asthma, kortademigheid, verouderde hoest, enz.

JOHNSON'S AMERICAN SOOTHING SYRUP, een verzachtend middel bij het Tanden krijgen, waarvan men met zekerheid zeggen kan, dat na twee of drie keeren inwrijven de pijn verdwijnt, die dikwijls gevaarlijke ziekten ten gevolge heeft.

HOFF'S HALSSNOEREN tegen de STUIPEN.

Het zoontje van den Heer THS. SCHOLTEN, te *Rees* dat aanhoudend aan Stuipen leed, is daardoor oogenblikkelijk er van bevrijd en heeft er sedert het gebruik geen hinder meer van gehad.

20 September 1854.

Amsterdam, VERKOOPHUIS; *Appingedam*, S. RITSEMA; *Assen*, H. P. A. v. GORCUM; *Delfzijl*, A. W. KEIJZER; *Groningen*, C. RIKKERS en M. GAASBEEK; *Pekela*, J. T. FELDBRUGGE; *Stads-Kanaal*, H. KREKEL; *Steenwijk*, K. TIMMERMANS; *Veendam*, S. SAVENIJE; *Winschoten*, G. WASMAN, en in de bekende Dépôts in andere Steden.

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.